

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent minden könyvárusnál kapható:

Nemzeti nagy képes naptár 1880. szököévre. Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal. Számos képpel. XII. évfolyam. Szerkeszti ALDOR IMRE. Ára füzve 1 frt. V. Károly bevonulása Antwerpenbe, nagy czimképpel. (Makart festménye után.)

BORÁSZATI NAPTÁR 1880. szököévre. VII-dik évfolyam. Szerkeszti DR. NYÁRI FERENCZ. Ára füzve 80 kr. Tartalom: Naptári rész. — Bélyeg-illetékek. — Európai pénzmekek. — Európai államok bortermelése. — Magyarország borkivitele és behozatalának kimutatása.

PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR 1880-dik szököévre. Szerkesztette Dúzs Sándor, tanár. XXVI. évfolyam. Ára füzve 50 krajczár. Tartalom: Naptári rész. — Bélyeg-illetékek. — Dobos János. Irtá Baráth Ferencz (arcképpel).

Az arany csizmához. Czipók és eszímák!! Wertheimer Márk czipó-árúk gyári raktára. IV. kerület, Károly-körút (országút) Károly-laktanya, ajánlja saját gyártmányait bálmutalános olcsó árak mellett. Eladás nagyban és kicsinyben.

Tanningene. Olommentes, ártalmatlan hajfestő szer. Hajszálak és szemöldök számára, melyek a leggyorsabb módon, egyetlen egyszerű használat mellett, egész megbízhatóan és biztosan ugyanazon hibátlan, fényes szőke, barna és fekete természetes színt vissza nyerik.

Minden családnál nélkülözhetlen a délmagyarországi tápláló és egészségi kávé. Dr. Fáykiss szépesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajczár.

DUMAS SÁNDOR ÉRDEKESB REGÉNYEI potom áron! „Gróf Monte-Christo” 12 kötet 7 frt 20 kr. helyett, csak 3 frt 60 kr.

Uj találmányok! Szakállhagyma, keszes-mellettei szőr, tiszta szőr nap alatt kopasz helyeken pompás szakáll növesztő. Melusine, keszes-mellettei szőr, 12 nap alatt a szőrt, málfa, pattanás, kiütések stb. mindenkora eltávolítja.

Valódi angol ragasz, porcelán-mázhoz készítő, az üveget, porcelánt, követ, tefteket, és magát a fémeket is, csiszolással, úgy hogy az mint egy test néz ki. Fogcseppek, rügtön-eltávolító, lapátok, fogkefék, Angol bór-lakk, czipó, mely a lakkal megdúsított, új lak-czipóhoz hasonlít.

A gyufa tültö magát. Világosság a helynyeseben. Egy, a kálifórára kitért találmány, mely mindenkinek lehetővé teszi, a legnagyobb térépűk szabályos mértékű napfényt, világosságot hasonlóan megvilágítani.

CHIOCOCA-LIKÓR (Liquor Chioceae fortificans), legbiztonságosabb és legjobb szőr a gyöngült férfi-erő gyors és gyökeres életkítésére; fűszeres és íz tekintetben a legfinomabb likörök felülmúlja.

VASÁRNAPI UJSÁG. Előfizetési feltételek: POLITIKAI UJDONSÁGOK egyéni: egész évre — 12 frt, fél évre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt, fél évre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt, fél évre — 3 *

47-dik szám. 1879. BUDAPEST, NOVEMBER 23. XXVI. évfolyam. BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ. (1819—1849.) Hosszu sor a magyar szabadságharcz vértanuinak sora. A nemzet legjobb fiaiból került ki az, s a késő nemzedék is szentelt kegyelettel fogja emlegetni neveiket.

Báró Mednyánszky László 1819. jun. 26-án született Beczkón, Trencsénmegyében. Atyja b. Mednyánszky József volt, ki a nagy francia háboru alatt mint osztrák tiszttel Elzászban, Colmar városában nőül vevé az ottani prefect fenkölt lelkü leányát, Richert de Vhis Eleonorát.

A szülők nagy gondot fordítottak szép testi és szellemi tulajdonokkal megáldott fiuk nevelésére, s kivált az édes anyja volt az, ki ama gyöngéd és nemes érzelmeket gyermeke kebelébe csepegteté, melyek azt később jellemre oly tisztá, gondolkozásra oly fenkölt, érzelmre oly nemes, mindenki által becsült és tisztelt férfivá tevék.

BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ.

zén maradt. Midőn Windischgrätz, Simunics és Nugent betörték, e jelentéktelen kis várat csak egy zászlóalj tartá megadva. Simunics osztrák altábornagy főadala volt, hogy hadtestével Jablonca és Nádas felé működve, Nagy-Szombaton át a magyar sereg hátába kerüljön. Ellenében Ordódy őrnagy csak egy gyenge dandárral s némi fölkel néppel tartá megadva a nádasai szorosot.

Értesülve az ellenség nagy számáról s a sikeres ellenállás lehetetlen voltáról, Lipótvárra vonult vissza, s ott várta be Simunics altábornagyot, ki — Görgey híres visszavonulási manővere után — e vár ostromára indult.

Ordódy csupán 1360 emberrel védelmezte a várat Simunics egész hadteste ellen. A vár, mint említettük, nem tartozott a jelentékenyek közé, de akkor nagy fontossága volt annyiban, a mennyiben Komárom ostromát az osztrákok által nagyban hátráltathatta. Minél tovább megtartása tehát nagy érdekünkben állt. Ordódy Kálmán várparancsnok azonban nem volt az az ember, a ki e feladatnak megfeleltethető volna. Kicsinytelkesége mellett tán kardcsapás nélkül került volna a vár az ellenség kezére, a minthogy mindent el is követett, hogy a tisztikart meggyőzze a vár tarthatatlanságáról.

Egyszerűen elmozdítani nem lett volna tanácsos, de bizni szintén nem lehetett benne. Ekkor támadt a kormányban a gondolat, hogy a gyanus Ordódy mellé ellenőrül a rajongó hazaszeretetről, határozottságáról és elszántságáról ismert b. Mednyánszky Lászlót rendeljék a veszélyeztetett pozícióra.

A kormány ennél jobb választást nem tehetett volna; az ifju báró a legnemesebb buzgalommal tölté be hivatását, a gyakori hadi-tanácsokban mindenkor lelkesen nyilatkozott a kötelesség becsületes teljesítése mellett, s a kis várórséget is annyira föl tudá lelkesíteni, hogy az hallani sem akart a megadásról.

Négy álló hétig tartott e titáni harc két ellenség ellen, melyek közül az egyik a várfalakon kívül tízszerezsen is meghaladta a vár védőinek csekély számát, míg a másik még veszedelmesebb vala, mert benne volt a várban, várparancsnoki hatalommal. Ordódy egyenkint kedvetleníté el s rémíté meg a tisztiket, ugy hogy végre Mednyánszky emberfölötti erőfeszítése daczára is határozatba ment, hogy a vár földjé magát.

B. Mednyánszky László ünnepélyes óvást tett a hadi-tanács határozata ellen s midőn az mégis végrehajtatott (1849. febr. 2-án), elkeseredve dobta oda kardját e szavakkal: „Nem adom meg magamat!”

Csak egy ember akadt az Ordódy által demoralizált várórségben, ki példáját követé: Gruber Fülöp, honvéd tüzér-hadnagy.

Megdőbbentően magasztos jelenet lehetett az, elszánt, hős lélek nyilatkozata. Nem is maradt következmény nélkül. Mednyánszkyt és Grubert abban a pillanatban szurony közé fogták s fogolyként hurcozták Pozsonyba.

Az őrnagy rangot viselő báró akkor még nem volt harmincz éves. Deli, magas, barna férfi, szelid arcvonásokkal, ábrándos szemekkel. Egész külseje visszatükrözte azt a magasztos tiszta lelket, mely benne lakott. Ahhoz járult az előkelő, le-

kötelező finom modor, melylyel mindenkit meghódított, s az ideálissal határos jellem, mely tiszteletet parancsolt, a szigorú kötelességérzet és az a lángoló honszerelm, mely oly halálos veszedelmet rejtett magában abban az időben arra nézve, a kinek keblét betölté.

Hadi törvényszék elé állították. Az volt ellene a vád, hogy az ő magatartásának tulajdonítható csupán, hogy a vár négy hétig állott ellent az ostromló seregek, megakadályozván azt abban, hogy a Komáromot ostromló hadak erősítésére siessen s ez által közvetve előidézzén azt is, hogy az osztrák sereg Komáromot többé nem is bírta bevenni.

Mednyánszky büszke volt e vádra. Vasra verve állt a haditörvényszék előtt, de bátran, megtöretlenül. A várórség egyéb, szintén Pozsonyba vitt tisztjei — az egy Gruber kivételével — mind kitisztázták magokat az ő rovására, s ő nyugodtan vállalt magára mindent. Többszöri vallatása alkalmával kijelenté, hogy a várat, ha ő a parancsnok, utolsó emberig védelmezte volna, mert erre őt az adott eskü szentsege, az ügy igazságának érzete, s hazája iránti kötelessége kényszerítette volna. Méltóságos viselkedésével, s egyenes nyílt feleleteivel itélő bírák bálumásra ragadták. Midőn többen jóakarói közül figyelmeztették, hogy elszánt viselete s nyílt feleleteivel ügyét csak veszélyeztetné; „Ez az igazság s meggyőződés érzete,“ — ugy mond — „különbön tudjátok, hogy bánnak elleneink magyar tisztársaimmal, s ha többen a várban oly gyáván viselik magokat, nekem meg kell mentenem azon rang becsületét, melyet képviselek.“

Időközben hatalmas fordulatot vett a szabadságharc ügye. Bekövetkezett az áprilisi diadalmas hadjárat, mely csaknem egészen kiszorítá az országból az ellenséget. Az osztrákok kénytelenek voltak orosz segílyért könyörögni.

Mednyánszky és társa, valamint Rázgha, Pozsony hazafias evangélikus lelkesze, ott sinylettek a börtönben; de mivel az ellenük indított főbenjáró pör befejezése oly annyira késétt, már remélni lehetett, hogy tán meg is szabadulnak.

Ekkor, 1849. jun. 1-én, lépte át a határt az az ember, kinek emlékeztetéhez Magyarországon annyi vér és köny, annyi átok tapad. Haynau bejött pihent hadak élén, égő boszvágygyal és vérre szomjiasan. Nem kívánta soká kétségben hagyni a világot a felől, hogy csakugyan ő az, kit „hyéna“ névvel bélyegzett meg a történelem. Mindjárt első intézkedése az volt, hogy a függőben levő főbenjáró pörököt elővétette s rögtönítélettel befejeztette. Mednyánszky is kötélt általi halálra ítéltetett, két társával együtt.

Hidegen, nyugodtan jelent meg a vérébirák előtt, keresztbe font kezekkel, s minden szín- és arcváltozás nélkül hallgatta végig, a mint halálos ítéletét fölolvasták előtte, mire méltóságoslegesen meghajtván magát a bírák előtt, visszatért börtönébe. „Azon kevés jóakaróit, — írja Pozsonyból az 1849-ki hivatalos lap, a „Közlöny“ jul. 21-iki számában egy szemtanu, — kik utolsó perceiben meglátogatták, vigasztalván, büszkének s szerencsésnek mondá magát ily igazságos ügy mellett elvérezhetni. A fölolvastott ítéletben ellene fölhozott azon vád, miszerint a komáromi várnak be nem vétele egyedül neki tulajdo-

nítható, mivel ellenszegülése miatt az ausztriai hadaknak 4 hetet kellett Lipótvárnál tölteni, mialatt Komáromnál sike resen működhetek volna, tökéletesen megnyugtatót őt. Barbár gyilkosai, kik csak nagynehezen akarták megengedni, hogy szeretett övéitől levél által bucsut vehessen. attól félvén, nehogy e rettenthetlen hős bámulandó hidegvérűsége s nyugodt rezignációja által a közvéleményt ellenök fölizgassa, az éj sötétségéhez folyamodtak, s az ártatlan hazafit, a seplőtlen áldozatot előbb a városba, onnan pedig éjjel utáni 2 órakor a szőlőkre kihurcoztatván, a barbár ítéletet végre is hajtották.“

Az ítélet végrehajtásánál, a jelen volt őrmester és mások vallomása szerint, oly eset adta elő magát, a melyhez kevés hasonlót jegyeznek föl a krónikák. A halálra ítélt körül mindenki sirt, a melléje fedezetül rendelt osztrák katonák, a lel kész, kinek vigasztalnia kellett volna őt, sőt még a hóhér is, — mind, mind zokogtak a deli, ifju, átszellemült szép arcu áldozat fölött.

Ő pedig nyugodtan nézte végig hű és nemes bajtársa Gruber Fülöp kivégeztetését s szilárd léptekkel haladt a bitófa felé, mely ifju, reményteljes életének határozolopla lón.

Ordódy Kálmán a várparancsnok három évi börtönre ítéltetett, a többi tiszték nagyobb részét szabadon bocsátották, — a két legigazabbat pedig kivégezték, zord tavaszi éjjel, 3^{3/4} órakor éjjel után a pozsonyi vár mögötti Szamárhegyben, hol eltemették a bitófa alá.

Ezzel nyitotta meg Haynau a nevéhez kötött borzadalmak sorát, mindjárt ez első tettével felvilágosítván a törvény és haza iránti kötelességüket hiven teljesítő honfiakat, mi vár már majd rájuk, ha e vérszopó szörnnyeteg kezébe kerülnek.

A véres beköszöntés roppant fölháborodást keltett a nemzetben. Görgey, midőn egyik legjobb barátjának kivégeztetéséről értesült, levelet irt a Mednyánszky édes anyjának a Szepességbe: „Három ellenséges tábornok szárad majd az akasztófán hős fia megboszulására.“ — írja.

S mit válaszolt erre az elkeseredett anya, kinek akkor egy másik fia is ott volt a harc téren, b. Mednyánszky Caesar, ugyanaz, ki mint tábori lelkész, karddal és keresztrel vezeté az ellenségre a szabadság hőseit s kiról Kossuth Lajos utolsó levelében oly jellemzőleg írja, hogy a magyar szabadságharcnak Kapisztránja volt. „Álljon el e szándokától, tábornok ur, — ezt írja, — nem kívánom, hogy azt a fájdalmat, melyet én szenvedek, más anya is érezze.“

Mily nemes, mily magasztos lélek tanuja ez a pár szó, — főként ha szembe állítjuk ama brutális embertelen orgiákkal, melyeket akkor ezer meg ezer lábbal tiport anyai szív fölött az ellenség dühe ült.

A hírlapokban közelebb sokat irtak a pozsonyi Szamárhegyben kivégzett vértanuk sírjairól. A mi a Mednyánszky tetemeit illeti, azokat a kivégzettnek egy hű szolgálója kevéssel a kivégzés után titkon felkutatva a veszthelyen s szülőhelyére szállította Bezkóra, ott nyugosznak azok a parkban árnyas domb alatt.

Mily rendkívül erős lélek kellett, abban az ifju korban, a férfi élet kezdetén oly hősi hidegvérrel halni meg, mint a hogy a szabadságharc ez első vértanuja

meghalt, — csak akkor birjuk kellőleg fölfogni, ha meggondoljuk, hogy családi teljes boldogsága is csak akkor kezdődött volna még. Még csak két éves házias volt, s szeretett neje halála előtt csak egy évvel ajándékozta meg egy kis fiúval. Nem csak a hónát vesztett hazafit, hanem a szerető férj és boldog apa kinyait is át kellett szenvednie ott a bitófa alatt, egyszerre szakadva el mindentől, a mi az emberi szívek drága lehet.

A fiu, Árpád, azóta fölnevekedett, s most képviselő, a függetlenségi párt tagja s a legközelebbi választás alkalmával a képviselőház egyik jegyzője lett. Hiven őzri korán elvesztett atyja emlékét, kit példakép tűzött maga elé, s kihez hasonlóvá válnia legfőbb törekvése. Megvan birtokában, mint drága ereklye, az a szeg is, melyen atyja életét veszté, s a fekete selyem nyakkendő, melyet az élete utolsó pillanatában nyakáról leoldva, a hóhérlégénynek adott. Előttünk fekszik Pozsony városa kapitányi hivatalának hiteles jegyzőkönyve, mely az ereklyék valódiságát, a kivégzést teljesítő Spindler Ágost pozsonyi bakó és segédje Epartner Antal hiteles vallomás alapján bizonyítja.

—rs.

A gyöngyök keletkezése

és egy régi magyar verszetet a XVI. századból.

Van valami varázs, van valami igézszerű abban a fogalomban, melyet ez a szó fejez ki: *gyöngy*. És az nem pusztán a drágaság igézte, nem egyedül az a varázs, a mit kincsek látása és birtoka terjeszt maga körül.

Hiszen van az embernek egyéb ékessége is: aranya, ezüstje, gyémántja és hányféle más drágaköve, a melyek mind magukban rejtik a drágaság igézetét; de ingerők egészen más fajta, mintha egészen más régiókból származnának, mint a gyöngyöké. És ennek van is valami természetszerű oka, a mi magában a gyöngy előfordulásában rejtőzik, mondhatnók, mintegy benne leli magyarázatát.

Mikor az aranyat kivájja, kitöri a bányász érzék alakjában, akkor az még olyan hasznavehetetlen valami, a melyből csak hosszabb fáradság után lehet az értékeset kizsákmányolni; s még a termés-arany is, bár érték ugyan, de még nem ékesség. A gyémánt, ha termőhelyén a többi kö és törmelék között hever, gyakran nem igen különbözik bármely ütött-kopott kavicsstól; hogy ékességé, azaz a szemet kápráztató, vágyat, szenvedélyt ingerlő rosetté vagy solitairé váljék — nagyot kell birkóznia vele a gyémántkő-csiszolónak, nem is számítva a foglalás munkáját, a mi szintén nem a legesekelebb dolog. Aranynak, gyémántnak nem egy mester kezén kell megfordulniok, a mig igazi díszszé, valódi ékességekké alakulnak.

Nem így a gyöngynek.

Az igaz-gyöngy ugy legszebb, legbecesebb, a mint terem. Ugy, azon harmatszűzen, a mint a gyöngygyöngy testéből kikerül. Egy-egy igaz szép és tökéletes példány legott veszt értékéből, a mint rajta a legesekelebb idomítást megkísérlék: a megfúrás vagy a befoglalás már tetemesen leszállítja a becsét, mert vagy megsorbítja vagy elrejtí épen azon kiváló tulajdonságok egy részét, a melyek egy valóban kifogástalan nemes gyöngynek legfőbb kellekei. Egyáltalában nincs is az emberi ékszerek közt több olyan tárgy, — ide nem érve a kristályokban termő valódi drágakövek tökéletesebb példányait — a mely minden megmunkálás, idomítás

nélkül bírná a szépség oly magasfoku kellekeit, mint épen a gyöngy. Hogy ugy szóljunk: az arany vagy a gyémánt a természetből meglevő nemes tulajdonságain kívül csak művészi segedelem útján válik széppé, mig ellenben a gyöngy — természeti szép.

Vajjon nem épen ez a tulajdonság okozta-e, hogy a gyöngy keletkezése is — mint a természetnek sok más szép és nagyszerű jelensége, — mintegy misztikus homályba burkolva, s mythoszi elbeszélések és tradíciók tárgya lón? Nem ez okozta-e, hogy a régi népek — a természet szépségei iránt már fogékony, de a művészi szépségnek még híjján levő felfogásokkal — a gyöngyöt régtől fogva a tisztaság és szűziesség jelképének tekintették, s nemes egyszerűségénél, szelid fényénél, igénytelen szépségénél és szabályos idománál fogva nemesak az arany csillogásánál s a klárisok parázs bitoránál, hanem még a gyémánt kápráztató tűzénél is többre becsülték.

Indiában, a legszebb keleti gyöngynek maig is hirneves hazájában, az igaz-gyöngyök felfedezése egy ősrégi szent monda homályába volt burkolva. Krishna, a legfőbb istenek egyike, a kit a megtestesült Vishnu alakjában tiszteltek, a tengereket kutatta át érte s midőn fölfedezte az oceán és drága kincseit, szerzeményét leányának Pandjának vitte haza nászajándokul.

Keletkezéséről is az indus szóhagyomány tartotta fenn azt a szép és költői magyarázatot, mely igen nagy körben elterjedt, s a régi népek egész történetén végig vonul. E szóhagyomány azt tartja, hogy enyhe világos nyári éjeken harmateppek hullanak alá az égből, le a tengerbe; s ott azután a kagylók, teknőiket szétnyitva, felfogják, kebelökbe rejtik és a letűző napsugarak közrejáruálta gyöngyökké érlelik a hiven megőrzött égi harmatot. És ez vagy ehhez hasonló felfogás, több-kevesebb módosulással a keleti népek szóhagyományaiban még maig is él. Ebből a felfogásból indul ki egy régi magyar verszet is, melyre vagy másfél évvel ezelőtt *Imre Sándor* kolozsvári egyetemi tanár ur volt szives engem figyelmeztetni.

E fölötté csinos és sok tekintetből érdekes verszetet eredetije a debreczeni reformatus főiskola könyvtárában őrzött *Lugossy-Codex*ben van, mely tudós fölfedezője, *Lugossy József* tanár ur nevével viseli. A *Lugossy-Codex* egyes darabjainak keletkezését mind fölfedezője, mind *Toldy Ferencz*, a ki röviden emlékezik róla, mind *Imre Sándor*, kétségtelenül a 16-ik századra teszik, habár összeírójok *Somogyi Pál* csigei, de egybűtt is megfordult tanító, a 17-ik század elején szedegette és irrogatta azokat össze egy csomóba.

Minthogy az emlitemen időben épen tüzetesebben foglalkoztam az igazgyöngyök természetével és keletkezésével, egyenesen Debreczenbe fordultam kéréssemel, hogy érdeklődésemet kielégítem s az érdekes verszetet megismerhessem. *Lugossy* tanár ur akkor Géresi Kálmán és dr. *Török József* tanár urak közbenjárására legott rendelkezéseimre bocsátotta a Codexnek egy sajtókezü hű másolatát, sőt még a becses darab közlésére is a legnagyobb szíveséggel önként felhatalmazott.

Költőileg is szép tartalmu verszetünkről, melyet ezuttal mutatok be, a nélkül hogy magának a versnek és eredete helyének bővebb méltatásába bocsátkoznám, legyen elég rövidesen csak annyit megemlítenem, hogy az csakugyan egészen magán viseli a 16 ik század második felének jellemét, a midőn is a költészet nagy előszeretettel fordult a Bibliához, belőle meritvén vagy egész tárgyát, vagy legalább az alapmondatot, mint a jelen esetben, mely körül azután az egész valláserköcsi előadás forog. Ismeretlen nevű szerzőnk *Máté* ev. 13-ik részének ama

helyét (45 vers) választja mottójául, midőn a tenger partján ülő *Jézus Példabeszédek* által oktatván a sokaságot, a mennyeknek országát a kereskedő emberhez hasonlítja, a ki szép *gyöngyöket* keres. (A Károli Biblia-fordítása e helyen *drágaköveket* mond gyöngy helyett, de másutt (Jób, XVIII. 18) ebben is előfordul a „drága gyöngy“; mig ellenben a Luther-féle fordításban mindenütt *perle* vagy *küthliche perle* található, a *Vulgata margaritá-jával* egyezőleg.)

A Codexbeli eredetét *Somogyi Pál* 1627-ben, Csígen irta bele a gyűjteménybe, a honnan én szóhíven másoltam le, az eredeti helyesírásán csak itt-ott téve némi változtatást — a közönség kedvéért; de, *Szilády Áron*nal szólva, épen csak annyit, hogy „a helyesírásnak az akkori hangzást visszatükröz s a mai olvasást sem nehezít sajtóságai itt is meg vannak tartva.“ (Régi magyar költők tára. I. k. VI. 1.)

De ime már maga a kedves és szép verse-mény:

CHRISTUS MATTHEI 13. *Comparat Regnum Caelorum negotiatori quarenti Margaritas.*

NOTA: Mikor Aegyptomból Zsidó nép ki jöve &c.

Egy szép drága gyöngyörül körösztyénök szölköl, Kinek talám mását ti nem hallottátok, Mindönök fölötté ti azt böcsüllétyök, Mert örök életöt az által nyerhetök.

Erről Krisztus Urunk Szent Máthénál szöllött, Ez világi jóknál drágábbnak jelöntött, Mert az mennyországól Istentől származott, Emböri erőttől ez nem találatott.

Zsidó nyelvön gyöngyöt Berberithnek hitták, Mert szép tiszta állat* mint szömmünkel látyók, Aztán Margaritas neki neve mondgyák, Keserö izt mutat kik azt megköstöllyák.

Unio deaktül senki nem tagadgya, Az ki ezt vizsgálya oka ennek mondgya, Hogy tengöri csiga egyszer ö gyomrában Egy öreg gyöngy szömmél töböt nem formálna,

Neveit írásból gyöngynek ím te hallád, De nem elég nekök önek neveit tudnöd, Mint legyön termesse azt is illik tudnöd, Csudálatos neki termesse meglátöd.

Szép tavaszi idő mikor elközzelet, Nagy sereggel csigák tengörből ki jönnek, Szömjuságot nagyot mert vizen szenvednek, Tengör sös vézzével kit meg nem olthatnak.

Csigájokat parton az égre föl nyittyák, Az égi harmatot kívánsággal várják, Mihelt leszállani az égből azt látyják, Nagy gyönyörűséggel melyökben be szívják.

Az égi harmatot csiga beaszívallya Nagy szép gyöngye hussát az mindjárt el járja, Kivánós neki(e) szaga jó illatyya, Az szép drága gyöngynek ez leszön állatyya.**

Ez is egy nagy esoda mit felölök írnak, Mennél nagyobb veszék tengörön támadnak, Tengöri haboktól csigák hanyattatnak, Annál szöb és tisztáb gyöngyöket formálnak.

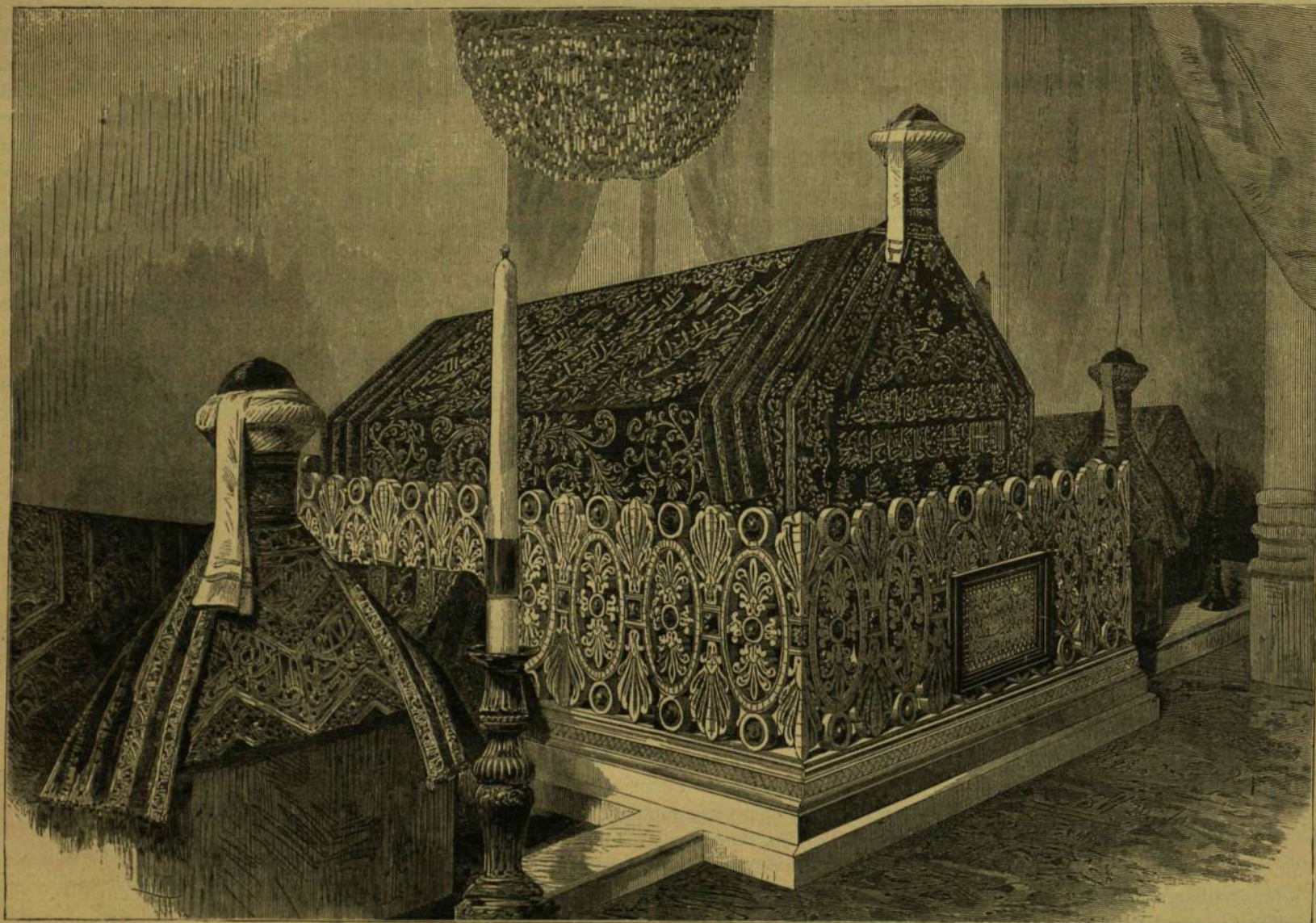
De mikor tengörnek esöndessége vagon, Csigáknak járások csak viz szinben vagon, Napnak hősségétől szenvedésök vagon, Fönössége gyöngynek akkor kiesiny leszön.

Ezt mindön állatban természet öltöta, Hogy nagy szeretettel fiat fogadgya, És mindönök ellen igön ötalmasza, Életét is érte le tönni nem szányya.

Tengöri csigákban ezt is meglátölök, Az mely drága követ melyökben formálnak, Ugy mint egy fiokat vastagon megtartyyák, Hogy halász mestörök tölök el ne kapják.

* Állomány (állat = substantia).

** Állomány.

OSZMAN AZ ELSŐ TÖRÖK SZULTÁN SIRJA BRUSSZÁBAN.

AZ OSZTRÁK BIRODALMI TANÁCS ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSA.

AZ ELSŐ LÁTOGATÓK. — MUNKÁCSY FESTMÉNYE UTÁN.

Mestőrség is vagy on csigák fogásában,
Ha embőr kezeit veheti eszében
Mint egy élő állat meg nyílik magában,
Nagy hirtelenséggel el mecezen újában.

Rend és szép módot járásban követnek,
Raj méhek módgyára hadnagy után mennek,
Hadnagyok előttök mig törben nem essik,
Bátorsággal addig mind fejönként lesznek.

Tengőri csigáknak természetét hallod,
Ebben drága gyöngynek természetét is értöd,
Erejét hasznát is szokás meg tanulnod,
Mert különben neköd nincsen ebben hasznod.

Külső belső hasznát Isten ennek atta,
Ékősségre legyön először akarta,
Drága szárszámokban ötvössel rakatta,
Jó végre hogy ezzel embőr álljon hatta.

Orvosságban vagy on ennek nagyobb haszna,
Természeti szőrént szárszással rakva,
Testben bővítködő nedvességöt rontya,
Ártalmas mirigynek erejét is oltya.

Az szőmnek fájdalmat könnyűségre hozza,
Szomorúság helyöt örömet meg adgya,
Mindön tagainkat úgy mint vidámétyta,
És egyszörmind öket újakká csinálja.

Igön erős vastag ő természetiben,
Orvosságban ezzel nem élhezek különben.
Hanemha vetendöd nagy erős ezötben,
Meg lágyúl megolvad az erős ezötben.

Haly nagy csuda dolgot erről az mit mondok,
Hatalmas nagy urak Rómában valának,
Augusztes egyik, Anthonius másik,
Atyafiak ezök mindketten valának.

Ez világot ezök ketten bírják vala,
Napnyugotnak ura az Augusztes vala,
Napkeletnek ura Anthonius vala,
Az világgal úgy mint megosztottak vala.

Anthonius egyször sok néppel készszüle,
Szerecsön országban nagy pompával mene,
Cleopatra aszszony ország fejedelmé,
Anthonius ezzel ismerködni kezdé.

Ismeretség után kérékönek egymásnak,
Mellik volna kazdag * beszszéllik egymásnak,
Vörsöngés támada köztök, nem akhatnak,
Cleopatra aszszony így szólla nagy urnak.

Mi készsésünk nosza nagy kazdag vacsorát,
Ha fellyeb halladgya tied az enyimet,
Te gazdagsággal meggyöztél engemet,
Ez Lucius Plancus itéljön meg minket.

Anthonius hallá, készéte vacsará,
Sok féle szépséggel meg főzzé asztalát,
Mindön annak akkor csudalá frís voltát,
Cleopatra tutta de főképpen hasznát.

Harmad nap eltelvén Anthoniust hívá,
Cleopatra aszszony újab vacsarára,
De csak köz étkekkel először kénálá,
Végre kazdagságát ezzel megmutatá :

Két drága gyöngyszömöt gyönyörűségében,
Cleopatra viselt két felöl füliben,
Régi királyoktól jutot vala kézben,
Mindön ékősségét ő tartotta ebben.

Gyöngy szőmnek egyikét füliből kivévé,
Nagy erős ezötben drága gyöngyöt veté,
Annak erősségét az ezöt meggyözzé,
Vendégek láttára ottan ezt meg évé.

Másik gyöngy szőmöt is füliből kivévé,
Hogy erős ezötben azt is meglágyítsa,
Napkeleti urnak ételére adgya,
És ő kazdagságát így megbizonyítsa.

De Lucius Plancus itélő ezt látván,
Cleopatra kezét gyorson megragadá,
Az másik gyöngy szőmöt kezében megfogá,
És nyertesnek öt urak előtt mondá.

* Még újabb keletű írásokban is gyakran előfordul „kazdag, gazdagabb” helyett.

Az egy drága gyöngy szőm kétszázötvenezöt
Arany forintot ért, mint megbecsüllöték,
Mindön ékősségét ur lakodalmanak,
Meg halatta vala frís kazdagságának.

Im már ezt mi szabjok mi tanosságukra,
Mit példázson lássok tengőrbeli csiga,
És annak mellyében termöt Margarita.
Mert az Christus is ezt mi előnkben attá.

Tengőrbeli csiga Isten házát jedzi,
Ennek élő szentök ő lakos polgári,
Mint az csiga gyöngyöt cserébben viseli,
Hivek is az igét úgy szokták hordozni.

Csigák előtt járnak hadnagyok, vezérök,
Kik után sereggel mennek mint vitézők,
Az Ur Jezus Christus hadnagyunk vezérünk,
Ő gondunk viselő otlamunk mi nekünk.

Számán tudgya Isten mindön lépésünket,
Egy tömlőben szötte könyhullatásunkat,
Sőt meg is számlálja mi haj-szálainkat,
Igéreti szőrént viseli gondunkat.

Menyei harmatnak csigák örvendőznek,
Az hiveknek lelkök Istenben örülnek,
Halandó életből ő ki vágyakoznak,
Menyei házokban lakozni kívánnak.

Tengőrbeli csigák haboknak örülnek,
Szép gyöngyöt melyökben ők akkort terőmpnek,
Mikor szőlővesszőktől széle viseltetnek,
És az habok közöt föl-s - alá vetetnek.

Az hiveknek dolgok hasonlatos ehöz,
Kiket háborúság, nyavalya környékköz,
Azoknak ő hitök mikoron virágoz,
Mindön ékősségök inkáb főösségösök.

Aranyat az tűzben szoktak megpróbálni,
Neheznek mi szépöt lám szoktunk mondani,
Isten is az jókat meg szokta koholni,
Az nyavalya közöt mint tűzben próbálni.

Nincsen azért nekünk semmi bánatásunkra,
Sok köröszt nyavaly(a) nincsen romlásunkra,
Sem világ, sem ördög nincsen ártásunkra,
Idvőségünk helyen marad meg javonkra.

Békességös türes kívántatik tülünk,
Isten segítségét szívvel illik kérünk,
Ha mi az Christussal egyöt szenvedendünk,
Örök életöt is bizonyal megnyerünk.

Drága gyöngynek mondgyok Istennek igéjét,
Menyégből mi látgyok ki jönni harmatot,
Menyből drága gyöngyök vesznek eredetöt,
Isten igéje is öt vöt eredetöt.

Emböri okosság lám azt nem gondolta,
Isten fia menyben Atyától tanolta,
Annak kebeléből ez világra hozta,
Mindönkor Istennek szivből ajánlotta.

Ő sz(ent) szolgálaink szájkokban ezt attá,
Profétái által könyvekben íratta,
Erős bizonyosságát erre választotta,
Igaznak hasznosnak lönni megmutatta.

Menyei harmatból Uniök kijönnék,
Az kik fogadói Isten beszédének,
Azok romlottságból újá szölettetnek,
Ádám fiaiból szépökké tétetnek.

Szömöddel jól látod gyöngynek tisztaságát,
Isten beszédének ne véjdel rútságát,
Az szép sár-aranynak látod ékös voltát,
Hidgyed az igének annál drágák voltát.

Az Unio tiszta, izi de keserő,
Isten igéje is tiszta, de keserű,
Köröszt háborúság mutattya mi izzú,
Örök boldogságra fölöté jó izzú.

Az kézi csinált gyöngyök ékőssétek,
Embörnek szömeint ugyan főnéssétek,
Isten szent igéjét valahol hirdetik,
Istennek szent házát de ot ékőssétek.

Erős maró ezöt gyöngyöt meglágyítja,
És természetiben úgy mint meglavasztja,

Menyei tudománt embőr megrútéttya,
Okosságát talált bölcsességgel rontya.

Sok betegségeket unio meggyógyét,
Isten szent igéje többeket meggyógyét,
Lelki betegségeket csakhamar meggyógyét
Szűbéli bánatot nagy örömmre fordít.

Az sátánnak tüzes mérges nyila ellen,
Fegyverünk minékünk mestőrsége ellen,
Bűnnek és halálnak röttentése ellen,
Nincsen job orvosság hidgyed ezök ellen.

Drágalatos az szent Istennek beszéde,
Ezt mindön körösztyn szokás meg yszeresse,
Mint egy drága gyöngyöt erőssen őrizze,
Lelke idvőségét hogy el ne veszesse.

Dicséret, dicsőség legyön az Atyának,
Ur Jezus Christusnak, édös megváltónknak,
Szent lélek Istennek, mi vigasztalónknak,
Az szent háromságban egy bizony Istennek.

Hogy a gyöngyök keletkezésének mondája
milyen összhangzásban van a valósággal, hogy
a Kleopatra gyöngyéről szóló mese miért nem
lehet igaz és egyebekről, nehogy „okosságtól
talált bölcsességgel rontsam“ a vers hatását, ezutal
nem kívánok szólani, annál kevésbbé, mert
mindezeket egy régebbi dolgozatomban már bő-
vebben előadtam. (A kagylókról és a gyöngyök-
ről. Budapest; 1878.) A vers szövegében előfor-
duló unio és margarita szavakra nézve azonban
megjegyzem, hogy a gyöngy megnevezésére a ró-
maiak három szót használtak : a görög eredetű
margarita jelentett általában gyöngyöt, az unio
pedig nagyobb szemű gyöngyöt, későbbi exegeták
előadása szerint azért, mert az a hit volt elter-
jedve, hogy „egy kagylóban mindig csak egy
szem gyöngy terem“. A bacca szót nagyobbára
csak költők használták a bogó-alak után átvitt
értelemben, így Horác, és így különösen Ovidius
midőn a Metamorphosesben oly szépen leírja,
hogy Pygmalion, a kyproszai mesekirály a maga
megelevenedő elefántcsont-szobrát különféle drá-
gaságokkal (Dat digitis gemmas, dat longa mo-
nilia collo, aurea leves baccae...) miként éke-
sitgeti fel.

Pethő Gyula.

Az első török szultán sirja.

Nem messze Konstantinápolytól, az ázsiai
parton, Brüsszában nyugszik a híres Osman
török szultán, az oszmanlik birodalmának me-
galapítója. Osman, Ertogru fia s Szoliman
unokája, a tatár pusztítások korából megmaradt
népet összeszedve teljesen független államot ala-
pított s magát 1299-ben szultánnak hirdette ki.
Hosszu uralkodása alatt diadalról diadalra ve-
zette seregét s életének utolsó évében a Boszpor-
usz partjához közel hatolt s Brüsszában temet-
tetett el.

E nevezetes város, melyet az 1855-ki föld-
rengés ugyan most már másodrangu helylyé
változtatott át, még mindig fentartja régi ne-
vezetességének nyomait s meglátszik, hogy Os-
mantól egész II. Mohamedig a hatalmas török
szultánok székhelye volt Az Olymp hegy aljában,
melyet a törökök Kesik-Daghnak neveznek, me-
leg források mellett gyönyörű völgyben félkörben
épült, olajfa- s gyümölcsös kertek veszik körül.
A városban kétszázánál több mecset van jelenleg
is s ezek közt az Uludzsami, színes porcellán
kupolával; kereskedése s különösen selyemsző-
vetei mesés híreik.

A városban mintegy 500 nevezetes ember
sirja van s ezek közt a hat első szultáné. Osman
sirja a Daud Monasztir mellett fekszik. Ez egy
gömbölyű görög templom, mely egykor szent He-
liának volt ajánlva s most a Gömüslü-Kumbednek
nevezett sir kiegészítő részét képezi. Muzulman
szokás szerint a márványon turban van elhe-
lyezve a halott rangjának megfelelő tekeres-
kel. Az újból helyreállított emlékszóron két fel-
irat jelzi az elhunyt nagyságát. Az egyik így
hangzik: „A szultánok hajnalpirja, az uralko-
dók és császárság dicsősége, a büntető és gyö-

zelmes szultán Osman Ghazi, kinek az isten
adjon kegyelmet s paradicsomát, született 656-
ban s trónra lépett mint uralkodó fejedelem a
hedra 699-ik évében (1299), uralkodott huszon-
hét évig s meghalt 726-ban (1326. Kr. u.) életé-
nek 67-ik évében“. E fölirat arab; egy emlé-
tábla szől ezenkívül az emlék helyreállításáról
s ez török nyelven van szerkesztve, de szeren-
csétlenségre nem jelöli meg az évszámot s egy-
szerien így hangzik: „Nedsli Kkan Abd-ul-Aziz
állította helyre Osman Ghazi ere emléket; ő
maga is munkálkodott őse szellemének emelése
s megszentelése érdekében“.

Az osztrák birodalmi tanács ünnepé- lyes megnyitása.

A bécsi „reichsrath“, melyet ő felsége sze-
mélyesen nyitott meg október hó 8-án, ez idő
szerint abból az okból is nagyobb figyelmet ér-
demel, mint elődei, mivel az alkotmányos kor-
szak óta ez mondható csak joggal teljes birod-
almi tanácsnak. „Ő felségének a birodalmi ta-
nácsban képviselt országából“ — a hogy az
osztrák örökös tartományokat a törvény nevezi,
— nem mindenik volt képviselve eddig a birod-
almi tanácsban. A csehok és morvák, Ausztria
e legnagyobb és leggazdagabb tartományának
képviselei, miután államjogi aspirációik nem
valósultak, tünnetőleg kileptek volt a reichsrath-
ból s azóta minden ke- segtetés és fenyegetés da-
czára passzív politikát folytattak. Csak gróf
Taafeinek, a mostani osztrák miniszterelnöknek,
sikerült őket jelentékeny engedmények kilátásba
helyezésével annyira megengesztelni, hogy az
ellenállás politikájáról lemondva, megjelentek a
birodalmi tanácsban.

Az ünnepélyes megnyitás, — miután a je-
lenlegi ideiglenes parlamenti házban alkalmas
helyiség nincs, a parlament pompás palotája
pedig még csak most épül, — a császári palotá-
ban ment végre.

A két ház tagjai, elnökei vezetése alatt a
szertartásterem mellett ugynevezett nagy appa-
rtementban gyűlnek össze, mely lovatgeremnek
is nevezetik s a bécsi Ring egyik legpompásabb
része. Itt állították föl a bibornemvezetes trónt,
támláján arany czimerhímzésekkel s alatta a
három lépcsőjű emelvényre helyezett királyi
székkel. Két másik emelvény a hatalmas márvány-
oszlopok között a diplomaták és nejeik szá-
mára állították föl a teremben.

A trón mellett jobbról három német, balról
ugyanannyi magyar testőr foglalt helyett teljes
díszben.

Legelő az urak házának tagjai jelentek
meg, köztük a titkos tanácsosok, volt miniszte-
rek, exzellenciás urak himzett diplomatá-egyen-
ruhában, a bibornokok teljes ornátusban, katoná-
tisztok, stb. s helyet foglaltak a trón jobb felén.
Ezek után a képviselőházi tagok tarka cso-
portja következett. A frakkok között nem egy
parasztgunya, mindenféle papi talár, lengyel,
ruthén, cseh, morva, sziléziai néppöltözék.

Pont tizenkét óraker megzendültek a haran-
gok a székesegyház tornyán, s csakhamar me-
jelent a főszertartásmester a császári lakosztály
ajtáján s megadta a szokásos jelt, palczájával
háromszor kopogtatván. Erre megjelentek a mi-
niszterek, legutolsónak az elnökminiszter, Taafe
gróf. Majd a főherczegek vonultak be fődvár-
mestereikkel s szintén a trón jobb felére állottak.
Ekkor következett a császári fődvár-mester,
Hohenlohe herczeg a birodalmi jogarral, utána
az udvari marsall, Larisch gróf, a birodalmi
karddál. A palota alatti tere háromszoros sor-
túzet ad a fölállított katonaság — mire hangos
éljenzés közt belép a terembe a császár, tábor-
nagyi egyenruhában, utána Crenneville főkama-
rás, számos tábornok és a testőrség, fölállván
jobbra-balra a trón körül.

Az uralkodó levett főveggel közeledett a
trónhoz s fölhevén a három lépcsőn, helyet
foglalt a trónuson, s föltevén csákóját, átvette
Taafe miniszterelnök kezéből az ányujtott
trónbeszédet, s érthető hangon, a legnagyobb
csendben fölolvasta, mire a jelenlevők éljenzés
közt fölállván, kivonult a teremből kíséretével.

Erre ismét megkondultak a harangok, a
sortűz ropogott s az osztrák birodalmi tanács
meg volt nyitva. Képünk a megnyitási szertartást
tünteti föl, a főbb alakok arczképeivel.

A kardosfa.

Somogyvármegye déli részén, Márczadó
határában a szántóföld közepette magányosan
áll egy régi bikfa, melyet a nép „kardos“-fának
nevez s mely arról nevezetes, hogy legalsóbb
ága a rendes növényi irány fordítottját tünteti
föl, a mennyiben ez ág, csonka hegyén vasta-
gabb mint tövén, mellékágai pedig visszasan,
hegyekkel a fa törzse felé nőnek.

Nem régen még erdő környezte, legalább a
szántóföldről imitt-amott kiálló hatalmas fa-
tuskók maradványai arra engednek követke-
tetni, s csak a nép kegyeletének köszönhető,
hogy a kardosfa is az irgalmatlan felszének
nem esett áldozatul. — Teteje már száradásnak
indul, törzse odvasodik, és mielőtt összeroskad,
meg akarjuk kísérteni: legalább emléket me-
gőrizni azon rege közlése által, mely a kardos-
fáról a nép ajkán él.

Hajdan, még a török világban, — állítólag
Szigetvár ostroma alkalmával — hisz Szigetvár
csak néhány órányira fekszik ide, — egy szul-
tán került táborával a vidékre, melyet akkortájt
még hatalmas őserdő borított volna; a szultán,
s családja és fővezére azon a helyen, hol most a
kardosfa áll, lakomáztak és harci kalandok el-
beszélésével töltötték az időt. Tudni való, hogy
a török akkoriban dühös ellensége volt a ma-
gyarnak, s így a beszéd által feltűzelve, a szultán
leánya kirántja apja kardját, levág azzal egy
galyat és egy fiatal csemetébe szintén a karddal
belevágván, az így támadt sebde dugta az élébb
levágott galyat, még pedig megfordítva, azt
mondván: „mint ez az ág, úgy viruljon a magyar
nemzet“.

Daczára e sajtóságos kertészeti műtét ke-
gyetlen keresztültelének, a magyar nemzetet
képviseelő ama bülkfa-galy csodálatosan mégis
életben maradt és megfogamzott s lett belőle a
kardosfa, mely az ottani lakók szemében isteni
tanubizonyosága a magyar nemzet szívös élet-
erejének, elpusztíthatatlanságának.

Számtalan év vihara vonult át azóta a
kardosfa fölött, de a gyenge galy kifakad most
is minden tavaszkor, — az pedig, a ki rajta a
sebet éjté, hüvelyébe kénytelen rejtjeni most
kadját, — talán örökre. Sic fata voluit . . . .
Vajjon természetesen lehetséges oltási
műtéttel van-e itt dolgunk, annak megjelölését a
természettudósokra kell bízunk, — annyi tény,
hogy a kardosfa alsó csonka galyának csodálatos
alakja s visszás növése legalább valószínűvé
teszi azt.

Hogy történeti alapja van-e e mondának,
— ki dönthetné azt el? A nép erősen hisz benne
és egy öreg márczadói sváb paraszt, ki nekem
néhány évvel ezelőt mindezt elmesélte, azt is
állította, hogy azon évben, mikor mostani kirá-
lyunkat koronázták, először termett volna magot
a kardosfa csonka galya s hogy — suttogó halk
hangon — „ő a termelt magot egytől-együl
mind fölseedte és a tilosban elvetette, jeleül
annak, hogy a magyar ki ne veszhessen soha.“

Babona mindez — fogja talán mosolyogva
mondani a nyajas olvasó, de nem tudom, ne-
kem legalább úgy tetszik, mintha ez eredeti
mondában némely történeti tény nyerne alle-
goriai hű kifejezést.

h. d.

A „BOUNTY“ LÁZADÓL VERNE GYULA REGÉNYE.

NEGEDIK FEJEZET.

„Mi tett a Bountyból?“

1814-ben, huszonöt évvel azon jelenet után,
melylyel e történet megnyílt, két angol hadi
hajó czirkált Oceaánia végtelen sziget-tengerén,
Staines kapitány parancsnoksága alatt. Az ugy-
nevezett *Veszedelemes* szigettenger déli részén
jártak, szemben egy vulkánikus eredetű szikla-
szigettel, melyet Carteret fedezett föl a föld-
közeli utazásában s *Pitcairn* szigetének neve-
zett el. Tulajdonképp egy sziklakup volt az egész
sziget, melynek alig volt partja, csak meredek
fok gyanánt emelkedett ki a tengerből, de mely-
nek oldalait, egész az erők vonaláig, palma- és
kenyérfa koszorúzták.

E szigetet soha a fölfedezők utjai nem érin-
tették, legalább utas nem szállt ki rajta. Tizen-
két száz tengeri mérföldnyire fekszik Taiti-től,
a déli szélesség 25° 4' és a nyugati hosszúság
180° 8' alatt. Kerülete összesen négy és fél ten-
geri mértföld, hosszabb tengelye másfél; a föld-
rajzi tudomány csak annyit tudott róla, a mennyit
Carteret jelentett.

Staines kapitány elhatározta, hogy megis-
merkedik e sziget belsejével s e végből alkalmas
kikötő-helyet keresett rajta.

A parthoz közeledve egészen meg volt le-
petve, hogy kunyhókat, tiltványeket lát rajta,
s szeme két benszülotött pillanta meg, kik egy
kis csónakot eresztve a tengerre, gyorsan köze-
ledtek hajója felé. Bámulása határtalanná növe-
kedett, mikor egészen jó angol nyelven így hallá
megszólíttatni magát:

— Hé, hallják! dobjanak nekünk egy köte-
let, hogy hajóukra mászhassunk!

A mint a két erőteljes evező a hajó fedél-
zetére ért, azonnal körülfigyelték a bámuló matröz-
sok, s annyi kérdéssel halmozták el egyszerre,
hogy azok alig gyöztek felelni. A parancsnok is
oda lépett s szabályszerű vallatás alá fogta őket.

— Kik vagytok?

— Az én nevem Fletscher Keresztély, tár-
samé pedig Young.

E nevek nem jelentettek semmit a Staines
kapitány tudalmában, kinek eszébe sem fordult
meg a „Bounty“ lázadóira gondolni.

— Mióta vagytok itt?

— Itt születünk.

— Hány évesek vagytok?

— Én husz éves, — felelé Keresztély, —
Young pedig tizennyolcz.

— Szülőitek valami hajótörésből menekül-
tek e szigetre?

Keresztély erre a következő megindító val-
lomást tette Staines kapitány előtt, melyet itt
főbb vonalaiban ismétünk.

Elhagyva Taiti szigetét, a hol társai kö-
zül huszonegyet minden szó nélkül ott ha-
gyott volt, Keresztély, kinek a „Bounty“ irattá-
rában megvolt a Carteret értesítése a Pitcairn
szigetről, e sziget felé vette útját, mivel annak
fekvése alkalmasnak tetszett előtte czélja kivite-
lére. Akkor még huszennyolcz egyénből állott a
„Bounty“ személyzete. Ott volt Keresztély,
Young, hét matröz, hat taiti-i benszülotött, kiket
a szigetről vittek magokkal, három közülök ne-
jével s egy tiz-hónapos gyerekkel, és még három
férfi s hat nő Rubuai szigetéről.

Keresztélynek s társainak első gondja volt,
a mint Pitcairn szigetét elérték, megemmisíteni
a „Bounty“-t, hogy föl ne fedeztethessenek. E-
zel ugyan elvágták magok előtt az utat ez elha-
gyott szigetről való szabadulhatásra, de bizton-
ságuk követelte e kétségbeesett rendszabályt.

A kised gyarmat elhelyezése s berendezé-
kedése nem ment minden nehézség nélkül, oly
emberek levén, kiket csak egy bűn köteleke kap-
csolt egymáshoz. Nemsokára véres összeütközé-
sek történtek az angolok és taitiak között. S
már 1794-ben csak négyen éltek az összes me-
nekültek közül. Keresztély maga az általa oda-
vitt benszülottek egyikének a kése alatt vérzett
el. A taitiak mind lemezáróltattak.

Az angolok egyike, a ki módját találta egy
ottani gyökérből a szesz-főzésnek, részegeske-
desbe merült s végre delirium tremensbe esett,
s ily állapotában egy sziklafalról a tengerbe zu-
hant. Egy másik, dühös örültségi rohamában
megtámadta Youngot s egy Adams János nevű
matrózt, a kik kénytelenek voltak őt, önvédelem
közben, megölni. 1800-ban Young is meghalt,
mellbajban.

Ekkor már Adams János volt az egyetlen
életben maradt a „Bounty“ lázadói közül.

Több nővel s mintegy husz gyermekkel magára maradvá, — a kik társainak a taiti-nőkkel való házasságából születtek — az Adams János jelleme mely átalakuláson ment keresztül. Ekkor még csak harminczhat éves volt; de annyi év óta oly sok vérengző s erőszakos jelenet tanuja volt s az emberi természetet oly szomoró és sötét oldalairól tanulta ismerni, hogy magába térve egészen megjavult.

A „Bounty“ könyvtárában, melyet a szigetre szállítottak s ott megőriztek, egy bibliát s több ájtatossági és imakönyvet talált. Adams János, ki ezeket ismételve olvasta, megtért s a szigeten levő gyermekeket is keresztényi szellemben nevelte, azok őt apjukat és papjukat tekintették, s valóban ő, az események hatalmánál fogva, Pitcairu szigetének főpapja, törvényhozója s ugy szolván királya lett.

Élete azonban, egész 1814-ig, több ízben igazított volt. Már 1795-ben, mikor még négyen voltak életben a menekültek közül, egy hajó közelítvén Pitcairu-hez, mind a négyen a sziget ős-erdőinek sűrűjébe rejtőztek s nem mertek onnan előbujni, míg a hajó a láthatárról el nem tűnt. Hasonlóképp 1808-ban, mikor egy amerikai kapitány kikötött a szigeten, s ott egy khronométert és egy delectátumot talált, melyeket az angol tengerészeti parancsnoksághoz juttatott; de az admirális és a dolgot nem méltatta figyelmére s nem is gondolt a „Bounty“-ra; mert Európát akkor sokkal fontosabb dolgok foglalkoztatták.

Ez volt rövid tartalma annak, a mit a Pitcairu sziget két benszülőttje Staines kapitányának elbeszélte. De mikor Staines kíváncsiságát fejezte ki Adams Jánost láthatni, emez vonakodott a hajó fedelzetére lépni, míg nem tudja, mit akarnak ott vele.

A parancsnok, biztosítván a két fiatal embert, hogy Adams János már az elévülés által is fedezve van, mert a „Bounty“ lázadása óta már eltelt huszonöt év, — maga szállt ki a partra s ott negyvenhat felnőttről s még nagyobb számú gyermekekből álló csoport által fogadtatott. Mind nagy és erős testalkatúak voltak, határozott kinyomatával az angol jellegnek; kivált a fiatal lányok bámulatos szépségük, s szemérmességük különösen csábító varázsszal ruházta fel őket.

A szigeten uralkodó törvények igen egyszerűek voltak. Jegyzékbe vétetett, mindenki mit s mennyi értékűt dolgozott; a pénz ismeretlen volt a szigeten, minden szükség kielégítése csere útján történt; de tulajdonképi ipar nem fejlődhetett, mert annak első elemei s alapföltételei hiányoztak. A lakosok összes öltözéke nagy kaplappól s fűből kötött övből állott. Fő foglalkozásuk a halászat és földmívelés volt. Házasságot kötni csak az Adams engedelmével lehetett, és csak ha a férfi már elég nagy darab földet foglalt és ültetett vagy vetett be arra, hogy leendő családjá élelmét biztosíthassa.

Staines parancsnok, a legsajátságosabb adatokat s termékeket szerelve be a Csöndes-óceánra végtelenbe s legjáratlanabb részébe elvezett eme kis szigetről, ismét tengerre szállt s visszatért Európába.

Azóta Adams János is befejezte oly eseménydús és hányatott életét. 1829-ben halt meg s helyét tisztelendő Nobbs György foglalta el, ki a szigeten még most is a lelkes, tanító és orvos hivatását teljesíti.

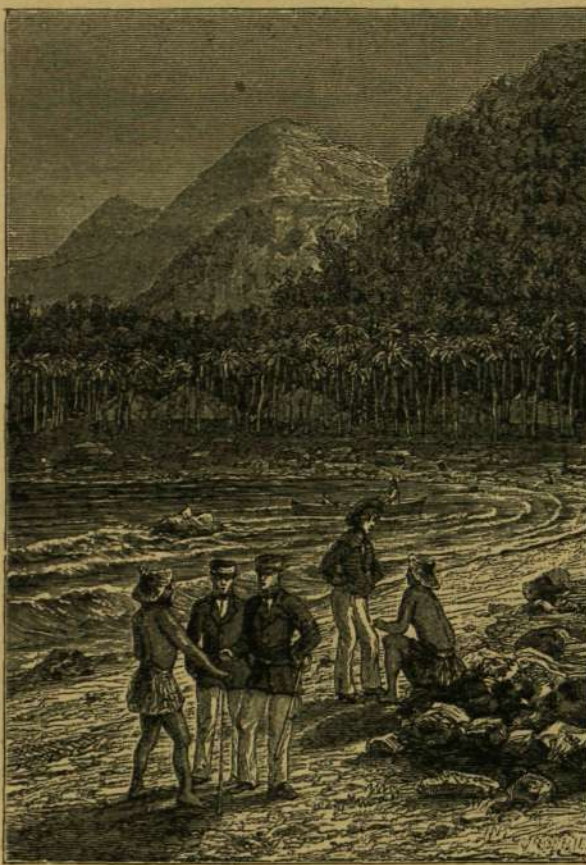
1853-ben a „Bounty“ lázadóinak a maradékai százhetven személyre szaporodtak. A népesség azóta is folyvást szaporodott s oly számossá lett, hogy három évvel utóbb annak egy nagy része kénytelen volt átszállani Norfolk

szigetre, mely addig az elítéltek s deportáltak gyűlöhelye volt. De az átszállottak közül sokan nem feledehték Pitcairu szigetét, holott Norfolk négyzete nagyobb volt s földje is rendkívül termékeny és gazdag, és a megélhetés rajta sokkal könnyebb. Azért két évi ottlakás után több család ismét visszatért Pitcairu szigetére, hol azóta is boldogul élnek.

Ime, ily kimenetelre lett annak a kalandnak, mely oly tragikus jelenettel kezdődött volt. Kezdetben: lázadók, bolondok, gyilkosok; s most a keresztény morál elveinek szelidítő befolyása alatt, s egy egyszerű matróztól nyert oktatás következtében, Pitcairu szigete egy szelid, vendégszerető, boldog népség hazája lön, melynek kebelében az emberiség őskorának patriarkális erkölcei élnek.

Egyveleg.

* **Grant tábornoknak** nem csekély türelemre volt szüksége, hogy illően fogadja azon üdvözlőlevelet, melyekkel hosszú utjából visszatérte alkalmá-

STAINES KAPITÁNY A SZIGETRE KISZÁLL.

A „BOUNTY“ LÁZADÓI.

val hazájában elhalmozták. San-Franciskóban pontos följegyzés szerint egy óra s nyolcz perc alatt 1043 egység szorított vele kezet.

* **A Vezuvon épített vasut** már teljesen készen van s az utasokat fáradság nélkül szállítja fel a kráterhez, mely újabb időkben ismét működni kezd. Az egész vonal alig fél mérföld hosszú, alsó állomása 800 ölre van a tenger felett, a felső 470-el magasabb, középemelkedése 56 százaléki, legmagasabb 63. Ugy van építve, hogy a láva folyása se ártsón neki s hogy a vonatot szükség esetén rögtön meg lehessen állítani.

A Niger forrásainak fölfedezése. Már Herodot is említette e folyót, de a Nilus felső részének vélté; az óriási folyam 80 mfd szélességi, torkolatát azonban csak a mult században fedezték föl, és Lander testvérek 1830-ban mérték föl. A Niger medencéjének egálja európai emberre nézve gyilkos hatású és az eddigi fölfedezési utak mind meghiusultak. Mungo Park volt az első európai, ki nagyobb utat tett rajta; utána Lainy, Clapperton, Barth és Lander testvérek járták be. Most azt jelentik, hogy a marseillesi Verninck ezég két ügynöke, *Zweifel és Montier* fölfedezték az óriási folyam forrásait. Kétségkívül kereskedelmi czélból keresték azokat, de a

legnagyobb hasznót a tudomány nyeri e fölfedezésből. A két francia Sierra Leonától a Rokella-folyó mentében a Kong hegységig vonul, az ottani vad törzsektől kinyerték az engedélyt, hogy a hegyeken átkelhesse, s minden további háborgatás nélkül eljutottak a három források, melyből később a Nigerré egyesülő patakok erednek.

* **A filiszteusok** egykori bálványozóbrát ásta ki egy kőfejtő arab ember Gaza mellett. A szobor 15 láb magas öreg embert ábrázol, hosszú göndör hajut s nagy lecsüggő szakállat, egyik karját mellén keresztbe tartja s válláról ruha csüng le. A bálvány talapatán nincs fölírás s az egész egy óriási darabot képez az alakkal, mely fekvő helyzetben találatott egy domb alján homokkal borítva. Közel volt a tengerhez s úgy látszik, hogy eredeti helyéről erőszakkal mozdították el. A jeruzsálemi pasa örökét rendelt ki a bálványszobor mellé, hogy megvédi azt a gízai fanatikustól.

* **Uj földalatti vasut** építését tervezik Párisban. Ez a vasutvonal az Arc de Triomphetól a Bois de Boulogneig megy s légnymot fogja hajtani. Az egész vasut a földszine alatt csak 15 lábnyira megy.

* **A kiszolgált bérkocsis-lovakat** Párisban átlag 30 forintjával vásárolják meg. Ez összegnek felét a ló husáért adják, melyet oleós fogadóknak szeltére használnak, a bőrére 6 frtot adnak a vargák, az izmos részekből kocsonyát készítenek, lábaiból olajat, a csontokból fekete állatfészték, végre a vérből berlini kéket.

A világ legnagyobb tornyai. Most vannak a kölni székesegyház tornyai befejezésükhez közel. E tornyok a világ legmagasabb tornyai; 150 méterrel mulják felül a 144-20 méter magas hamburgi Miklós-templom tornyának magasságát. A római Szent-Péter-templom tornya 143, a strassburgi székesegyházé 142, a bécsi Szent-István-templom tornya 135-30 méter magasságú. A párisi Notre-dame-templom tornyának csak 71 méter a magassága.

Életbiztonság a vasutakon. A vasuti szerencsétlenségek összehasonlításából, összehasonlítva azt az utazók számával, egy statisztikus a következő eredményt vonta le: Oly személy, ki egész életét a vasuton tölti s kiről fölteszszük, hogy csak vasuti szerencsétlenség által érheti végét, átlag 960 évig volna kénytelen ülni, a míg a sor reá kerülne.

* **A divat körforgására** érdekes példát szolgáltatott New-Yorkban egy leány, ki esküvőjére nagyanyjának menyasszonyi ruháját vette fel. E ruhát 70 évvel ezelőtt készítették, de változtatás nélkül is olyan volt, mintha a legújabb divat szerint most szabták volna.

Nemzetközi halászati kiállítás lesz a jövő évben Berlinben a német trónörökös védnöksége alatt. E kiállításban a halászatra vonatkozó minden eszköz, horog, háló, gép, szigony, kötél képviselve lesz, s ugy a tengeri, mint a folyóvízi halászatok különböző módja föl lesz tüntetve.

A február öt vasárnapja. A jövő évben öt vasárnap lesz, s ezt úgy emlegették a lapok, mintha csak száz esztendőben esnék meg egyszer. A „Természettudományi Közlöny“ erre megjegyzi, hogy valahányszor a február 29 napos, a 7 nap közül egyiknek okvetlenül 5-ször kell benne előfordulni; ugy de a február (kivéve a századok legejét és legvégét) minden 4 esztendőben 1-szer 29 napos, tehát minden 28 esztendőben 7 február van 29 nappal. E 7 február között kell lenni egynek 5 héttel, egynek 5 keddal, egynek 5 szerdával stb., s egynek 5 vasárnapal is. Vagyis öt-vasárnapos februárnak minden 28 esztendőben egyszer elő kell fordulni, kivéve a századok elejét és végét. Ha tehát 1880 februárja öt-vasárnapos, ugy az 1852- és 1824-ki is ilyen tulajdonságú. Tévednének, ha e következtetést a jövő és mult századra is ki akarnók terjeszteni, s azt mondanók, hogy 1796 és 1908 is ilyen tulajdonságú. Ezt azért nem szabad tenni, mert 1796-tól 1804 ig nem volt és 1896-tól 1904-ig nem lesz szökő esztendő. A századok elején és végén az a szabály, hogy minden 4 esztendőben van egy 29 napos február, nem lévén érvényes, a számitás kissé bonyolultabb s eredményül azt adja, hogy a mult században az utolsó, a jövőben pedig az első esztendő öt-vasárnapos februárul 1784 volt és 1920 lesz. E szerint a mult, jelen és jövő században a következő esztendők februárja öt-vasárnapos, u. m. 1728, 1756, 1784, 1824, 1852, 1880, 1920, 1948, 1976.

Az első látogatók.

(Munkácsy legújabb festménye.)

Munkácsy újabb festményeiben egészen szakit előbbi tárgyával. Nem a szegénység bajaival, kihágásaival, búneivel foglalkozik, hanem melyekben ható pillantással tekint körül, s ha megragadja a figyelmét oly drámai momentum, minő a vak Milton a szerető és csodáló családi körben, előszeretettel fölbreszti az oly nyugalmas jelenet is, minőben saját magát és nejét tüntette föl műtermében. Az élet derültebb és vonzóbb jelentkezésének egyik tanúsága pedig utolsó műve: „Az első látogatók“.

A mint elfordult a művész eddig zord tárgyaitól, elhagyta sötét színeit. Legújabb festményéről, melyet most mutatunk be, azt írta egy francia lap: „Nincsenek ezen sötét színek. Tiszta, derült a kép, még az árny is átlátszó.“

Uri szoba belseje tárul föl: kellemes és langyosnak tetszik a levegő, melyet a szoba egész színezete, a vázákban és az asztalon levő pálmák elegáns zöldje éreztet velünk. Átlátzóbb, könnyebb, üdőbb lég ez, mint a mely Miltont veszi körül. Csak egy pillanatra ötlík föl ugy, mintha az asztal mellett 1-6 karoszek ugyanaz volna, melyről Milton mondja tollba leányainak az „Élvezett paradicsomot“. A széken egy fiatal nő ül, bágyadtan, halványan, de boldog arcczal, sugárzó szemekkel, a szeretőt és gyöngédség mosolyával. Tekintetét követve, rögtön föltáru minden szemlélő előtt a kép mély bensősége: a boldog nő, az anya, ki büszke gyermekére.

Most látogatójak meg először barátinő, őt is, kis gyermekét is. A kicsikét a dajka kivette a bőcséből, s bemutatja a két látogatónak: a két fiatal nőnek. Vonzó, kifejező és kedves csoport ez: az ártatlan gyermek, a dédelgető dajka bizalmas mosolyával, az uri nők kíváncsisága és érdeklődése, melylyel a gyermeket szemlélik. A képen minden arcz beszél, és vidám, kivéve a jelenet önkénytelen hőstét, a ki általános érzéketlenséget tanusít, s csak néz.

E szép és értelmes jelenet — mintegy el van beszélve, oly meggyőzőleg hű minden vonatkozás, alakok, jelek, tárgyak, melyek szerencsés összhangzatba egyesülnek. Fényes és átlátszó kép; nyilt bepillantást enged mély érzésekbe, s ott tartja magánál hosszabban a merengő figyelmet.

Munkácsy a nyárra készült el e festményével, de nem vett részt vele a „Salon“ kiállításán. Magántulajdon képez, s aligha jut valaha kiállításba.

Pulszky Ferenc emlékirataiból.

IV.

Két bankárház eredete.

... A mi engem mélyen megsomorított, az azon ellenszenv volt, mely Bécsben Magyarország ellen általánosan uralkodott.

Legkevesebb ellenszenvet tapasztaltam a magyarok ellen a nagy pénzfejedelmeknél, Rothschildnál és Sinánál, kikkel néha találkoztam. Rothschild szeretett bennem a műértőt, Sina pedig Fejérvárynak, régi ismerősének, uokaöccsét. A roppant mennyiségű pénz világpolgárrá teszi birtokosát, az megérti s felhasználja ugy a nemetnek polgári takarékoságát s pontosságát, mint a magyarnak lovagi pazarlását.

A két óriási vagyonnak eredete nem kevéssé érdekelt; nekem következőképen beszéltek el Bécsben:

Az öreg Rothschild, a milliomok szerzője, nem tartozott a zsidó arisztokráciához, e név alatt érte azon alsódokat, melyek akár mint a német fejedelmek bankárjai, vagy a mint a mult században őket neveztek, udvari zsidai, akár több nemzedéken át mint híres orvosok, a keresztény társaságban is állást vívtak ki magoknak. Rothschild állása meglehetősen gazdagsága mellett is szerényebb volt, ő külföldi, francia s angol árukkal megtelt társzekereivel járt az országos nagy vásárookra (Messe) s a fejedelmek udvaraihoz, melyeknek közkedvességi szállítója volt. A hasszjai választófejedelmek Kasselben megelvelte őt mint kitünő sakkozót, kivel szívesen eljátszott néhány partit, mikor áruival oda vetődött. Rothschild esetleg ismét Kasselben időzött,

midőn a francia köztársaság seregei a kilencvenes években közeledtek, s megérkezésüket semmi nem gátolta többé. A választófejedelem, kinek igen tetemes magánkincse volt, azon ezredek árából, melyeket az angoloknak az amerikai szabadságháboruban drága pénzben eladott, — nem kis zavarba jött annak biztos elhelyezése iránt, hat milliomot tehát Rothschildnak adott át, oly föltétel alatt, hogy azokat hat léttel a francziák elűzetése s a régi állapot visszahelyezése után — mert meg volt győződve, hogy előbb-utóbb visszasikerül székvarosába — pontosan fizesse vissza; más hat milliomot a német császárnak s birodalomnak kölcsönzött, s kíváncsi volt, ki lesz a becsületesebb aórs, a császár-e vagy a zsidó. Soká kellett várnia, hogy kíváncsisága ki legyen elégítve, de végre mégis 1813-ban a hasszai választó is a szövetség sereg nyomában a lipseai csata után Kasselben bevonult. Rothschild már várta őt s a tőkét, s az időközben felszaporodott kamatokat pontosan visszazárta neki. A választó fejedelem megköszönte a pontosságot, fölvette tőkét, visszautasította a kamatokat, mert letéteménynek tekintette az üzletet, nem kölcsönnek, s vele mégis jobban járt, mint a római császárnak adott kölcsönével, melyet senki sem fizetett, mert római császár s birodalom nem létezett többé, az osztrák császár s német szövetség pedig tagadták, hogy annak örökösei és jogutódjai volnának. Több évvel később Rothschild ezen követelést is potom áron megvette, s valamelyik államkölcsonőne alkalmával bizonyos részben értékesítette. Természetes, hogy oly pénzügyi lángész, mint az öreg Rothschild, husz háborús év alatt ugy megszaporította a reá bízott tőkét, hogy a béke megkötése után, midőn a kontinentális hatalmasságok mind államkölcsonőkre szorultak, övé lett az egyedúráság ezekben. Fiai mind örökölték atyjok kitünő pénzügyi tapintatát, különösen a londoni Náthán s a párisi James. Frankfurtban telepedett meg a harmadik, Bécsben a negyedik, Nápolyban az ötödik; most már unokái s azoknak fiai viszik világhírű házaik üzleteit, függetlenül egymástól, de mindnyájokat jellemzi a finom műértek, melylyel mindegyikük nagybecsü műgyűjteményt szerzett, főleg a renaissance köréből. Ha a Rothschild család minden műemlékeit együtt volnának, megvernék a legbüszkébb európai muzeumokat a XV—XVII. század műkincseiben.

Az öreg Sina György, a ház alapítója, eredete szerint macedonai görög volt, a mult század második felében Bécsben nyitott nagykereskedést, a török alattvalói kiváltságainak védelme alatt.azon időben Amerika nem természetelt még gyapotot, ezen gazdasági ág azonban Macedoniában szeltében virágzott, a pasa pedig egyedúráságot gyakorolt; nem engedte, hogy a lakosság gyapot-aratását idegennek adja el, ő azt beváltotta s földiének Sinának adta el mindig az összes készletet. Ez egyszer ilyen üzletben Monastirban, volt s épen megkötötte a szerződést a pasával, midőn Bécsből staffétát (magánpostát) kapott, hogy cégvezetője bele ölte magát a Dunába. Sina tehát tüstént elment a konákba a pasához, s megmondta neki, hogy szerződésük megszűnt, miután barátja, kire vagyonát bízta volt, megölte magát, s meglehet, hogy minden pénzt elvesztette, tehát nem vállalhat oly kötelezettséget, melyet talán nem volna képes teljesíteni. Mire a pasa megjegyezte, hogy Allah elvehet ugyan pénzt, de becsületességét nem vehet el, üzleti összeköttetésük tehát fenmaradt ezental is, csak-hogy alakját meg kell változtatni. Ezental tehát társaságba fogtak állni, a pasa meghatározandó áron felkúldi a gyapotot a bankárnak, és eladja közös nyereségre s a pasa részét is kezeli, mert ez sejtette, hogy megő az idő, midőn a szultán megküldi neki a selyemzsinórt s elkobozza vagyonát, a bankár akkor családjának ki fogja fizetni az egyenleget. A társaság ez alapon több évig virágzott, végre megérkezett a selyemzsinór Stambulból, de nemcsak a pasának, hanem fának számára is, megfújtatták az egész családöt, és Sina, mint társának törvényes örököse, megtartotta az összegyűlt tetemes összeget, mely a francia háborúk alatt ismét növekedett már az által is, hogy Sina György, apjának nemcsak fia, de társa is, egy Wagramnál megsebesült francia főbiztós tanácsára és közreműködésével, ki a forradalom előtt kereskedő volt, s most Sinának házánál éppoltott, minden könyveit ezüstre írta át, minden kötelezvényeit s tőkét

ezüstre stylizálta, s így az 1811-iki paténsból eredő minden veszteséget elkerülte, mely más bécsi házat erősen megingatott. György báró, ámbár a legzsdagab magánzemélyek egyike, a takarékoságot egész fukarságig vitte, más szenvedély, mint a pénzszerzés szenvedélye nem uralkodott benne. E részben elűtött töle fia Simon, ki érezte, hogy a kinek van, annak adni is kell, még pedig nemcsak önző élvezetre, hanem humanitárius és tudományos czélokra. Egy nemes tulajdot azonban nem tagadhatni el György bárótól sem, hő ragaszkodását Görögország iránt, mert mind György, mind Simon görögöknek érezték magokat. György a csillagvizsgáló intézetet alapította Athénben egy milliom drachma erejéig, Simon pedig Hansen által építette a görög főváros legszebb márványpalotáját, a görög tudományos akadémia számára, de magyar intézeteink is részesültek bőkezűségében.

Még egyszer a „gyöngyösi kávé“.

Az u. n. „gyöngyösi kávé“-ról e lapokban közlött czikkem épen úgy, mint másnemű intézkedések, a melyek a kir. m. földmívelési miniszterium útján tétettek: jól fölkaavarták a port s nem csoda, hogy nekem is kijutott belőle.

Engedje meg a t. szerkesztő ur, hogy mint tisztaságra rártartós ember ott kefelem le a port, a hol magamra szedtem; kérem annyival is inkább, mert nekem teljes lehetetlen két-háromféle irogatni — hol a gyöngyösi „Közügy“-be, hol a „Földmívelési érdekeink“-be, hol meg ide a „Vasárnapi Ujság“-ba.

Vegyük legelőbb is a „Közügy“ 32-ik számát, hol K. L. közli a miniszteri leiratot, Ulbricht m.-óvári tanár véleményével és saját megjegyzéseivel együtt.

A miniszteri leirat azt mondja, hogy a „vegybontás czikközletet“, a mi azonban nem történt meg, mert Ulbricht tanár jelentése becsületesen megmondja, hogy az általa közlött eredményt Wolff E. táblából kiírta, a mi sincs is kétség, mert valamint Wolff nem mutatja * ki a keserű anyag hányadát, ugy Ulbricht tr. sem.

Wolff tisztán csak a takarmányozás szempontjából vizsgált s a mondot helyen közlött adatai nem alkalmasak a famózus „kávé-kérdést“ fölvilágosítani, még kevésbbé azt, a mi nagyon lényeges, t. i. mérgező-e a Lupinus vagy sem?

Egyébiránt Ulbricht tanár véleménye talál az enyémel, hogy t. i. nem pót-kávé.

A mi a mondot véleményben zavaró, az a Hager idezése, mert hiszen ebből világosan kitünik, hogy az nem a kék, hanem a sárga Lupinusra vonatkozik, mely a „gyöngyösi kávének“ t. i. a kék Lupinusnak csak fajrokonja s ettől az alkatrészekre nézve lényegesen el is tér.

Még pedig dr. T. Dietrich és dr. J. König szerint** tizenkét vegybontásnak a középszámai ezek:

	Lupinus	
	Sárga	Kék
Víz	12-61	13-75
Protein anyag	35-32	21-29
Zsír	4-97	4-63
Légymentes anyag	29-17	44-91
Farost	14-15	12-39
Hamu	3-78	3-03

Ehhez járul a keserű anyag különbsége, mely a sárgánál 0-60, a kéknél ellenben 0-46.

Sőt Ulbricht tr. jelentésének végételében a fehér Lupinusra is reflektál, mi ismét más faj, más arány.

Részemről azonban, mint már mondtam is, beérem azzal, hogy Ulbricht tral a Lupinus nem „kávé“ volta iránt találkozikom.

K. L. ur észrevételeire nincs sok szavam. Ha előtte állítottott, hogy a Lupinus forrázat a főfajást megszünteti, hát ez mindenesen állítás, de nem bizonyítás, mely utóbbinak hosszú az útja, szakszerűség a föltétele; ha azt hiszi, hogy a pórkölés bizonyos alkatrészeket kifejt, ugy ezek teljességgel nem lehetnek kávé, azaz nem Coffein természetűek.

Másnemű az Altmann földmívelési állatani tanárség czikke a „Földmívelési érdekeink“ 46-ik számában.

* Wolff E. Landw. Fütterungsl. 1877. II. Aufl. p. 194.

** Zusammensetzung u. Verlaulichkeit der Futterm. 1874. p. 3.

A magyar írók segélyegyletének könyvei. A jótehetséget oly nagy csapások vették igénybe közelébb, hogy az írók segélyegyletére csak kevés adakozás történhetett. Az egyet biztos ávi jövedelmét ötvenkét segélyező gyámolítására kell fordítani, s így az egyszerű segélyt folyamodóknak igen keveset vagy éppen semmit sem nyújthat. Ennélfogva elhatározta az igazgató bizottság, hogy az egyet járára jövedelmező könyveket összegyűjtve, Knoll Károly akadémiai könyvtár bizományába adja, s hogy gyorsabb keletők legyen, áraitak — egynek kivételével — jelentékenyen leszállította. E könyveket ajánljuk az irodalomkedvelő közönség pártolásába. Ezek a következők: Báró Fiáth Ferenczről: „Életem és élményeim”, ára 4 frt. — Gróf Károlyi Tibor fordításában: Quinet Edgar, „A francia forradalom” című két vastag kötete, ára 3 frt. — „Részvét könyve”, bolti ára öt forint volt, míg most egy forintért megkapható. Balogh Zoltán „Költeményei”, ára 50 krajczár; „Vilmos költeményei”, ára 30 kr.; Kacziány „Gyümölcsfa-nyésés” című füzetkéje, ára 20 kr.; „Rigicza és környéke”, ára 10 kr. Mind e könyvek Knoll Károly akad. könyvtáránál (Budapest, akadémiai-épület) vehetők és rendelhetők meg. Továbbá a Franklin-társulatnál szintén két nagybecsű könyv jövedelmez az írók segélyegylete javára: gr. Teleki Domokostól a „Székely határország története” s Szentkirályi Móricz fordításában Wallace világírú „Russia”-ja (két kötet).

A magyar orvosok és természetvizsgálók pályakérdései. A magyar orvosok és természetvizsgálók, ideai nagygyűlésük határozata alapján, következő pályakérdések megfejtését tűzik ki:

I. Előterjesztendő a hazánkban honos kelevény (furunculus) és pokolvar okainak tapasztalati adatok nyomán való meghatározása. Jutalma dr. Szurmák Vilmos adományából 200 frt, a pályamunka beküldésének határideje 1880. június 30-ig terjed, és az ugyanezen évben tartandó XXI-ik nagygyűlésen fog a pályanyertes mű szerzőjének a jutalom is odaítélni. — II. Megírandó az orvosi tudomány Magyarországon fejlődésének története, a legrégibb időtől a mai napig. Különösen tekintetbe veendő: mikor, miféle népvallások, járványos s kiválóbb tájékok (himlő, pestis, cholera, moocsárlás) dühöngtek hazánkban; miképpen jártak el a kormányzati és a kórok elleni intézkedések körül, mit használtak orvosi elődeink, miben állott a gyógyításban korunkint az orvosi gyakorlat és miképpen fejlődött az a mai álláspontra, a hajdani dogmatikusoktól kezdve a legújabb élettani gyógyászatig, és vajon hazai orvosaink melyik orvosi tanodához csatlakoztak? Jutalma dr. Poór Imre adományából 100 drb arany; a pályázati idő 1881. decz. 31-ig terjed. — A Balassa János nevét viselendő pályakérdés feltételei legközelebb fognak kihirdettni.

Egyház és iskola

A budapesti állami nőtanítóképző intézetben e hó 19-én szép ünnepély volt. Ekkor ülték meg Zirzen Janka igazgató működésekének és az intézet fennállásának tízéves jubileumát, melyre eszónesen készültek, hogy az igazgatótör megelépetés legyen. Az ünnepelt tisztelői és volt tanítványai számosan jelentek meg. Az ünnepély a növendékek karénekével kezdődött, aztán Zirzen urhölgy egyik jeles tanítványa, Kusztner Janka, a győri nőtanítóképző intézet igazgatója, szép beszéd kíséretében a tanítványok nevében ezüst koszorút és egy „Zirzen Janka hálás tanítványainak alapítványa” című, ezerforintos alapítványt nyújtott át az Eötvös-alapra. A tanárok nevében Péterfy Sándor üdvözlé, erre a tanítványok, a fővárosi tanítóknak, a budai testvér-intézet sat., üdvözlélei következtek. Kedélyes ebéd fejezte be az ünnepet.

Kitüntetett egyetemi tanár. Dr. Wenzel Gusztáv, a budapesti egyetem tudós és nagyérdemű tanára, negyven évét meghaladó tanári működése alatt szerzett érdemei elismeréséül saját és törvényes utódai részére magyar nemességét nyert a „lövestői” előnév használata mellett.

Jótkönyv hagyomány. Svaroz Gyulának Aján elhunyt neje: Bánffy Mária báróné, vagyona jelentékeny részét, egy marosvásárhelyi pénzintézetnél 12,642 forintot, oly alapul hagyta, melynek kamatait marosvásárhelyi főiskolai és kereszetteljei népiszkolai jobb tanulók fogják kapni osztóndíjak gyanánt. — Özevgy Szalay Pálné, szül. Faragó Zsuzsanna asszony Nagy-Körösnak a református egyházközségnek eleui iskolai cseleokra 6000 forintot

adományozott. A vallás- és közoktatási miniszter a nagylelkű adományozónak köszöntőt mondott.

A hazánkban járt angol unitáriusok leirásokat közölnek utjokról. Gordon a „Christian Life” és „Christian World” című elterjedt lapokban ir tapasztalatairól; Chalmers az „Inquirer”-ben és az „Unitarian Herald”-ban cikkezett erdélyi utjáról. Az erdélyi unitáriusok kitartását s összetartását a jelenben nem győzik eléggé bántalni. Az angol küldöttek okt. 22-én a britt és külföldi unitárius társulat meghívására a Canon-Sreet Hotel nagy Hall-jában nyilvánosan tartották meg beszámoló beszédeiket rendkívül népes meeting előtt.

Mi újság?

Üdvari hírek. A királyné nevenapján e hó 19-én a főváros összes templomaiban isteni tiszteletet tartottak. A hivatalos világ a budavári helyőrségi templomban gyűlt össze, hol Haynald bíbornok-érsek mondott misét. Az isteni tisztelet után számos küldöttség jelent meg Tisza miniszterelnöknél, ki e küldöttségek szerencse-kívánatait ő felsége tudomására jutatta. A királyi család Gödöllőn, családi körben ülte meg e napot, s lejött Prágából Rudolf trónörökös is. — A király e hó 20-án kihallgatást adott a budai várakban. A megjelentek közt volt Haynald bíbornok, Ivackovics szerb patriarkha, Schuster kassai püspök, Tóth eperjesi gör. kath. püspök, Supka zirczi apát, stb. Ő felsége hetfőn rövid időre Bécsbe távozik.

A trónörökös Munkács. Rudolf trónörökös e hó 20-án Munkácsra érkezett, hol gróf Schönborn Ervin vendége, ki munkácsi és szent-miklósi uradalmaiban nagy vadászatokat rendez. A főherczeg reggel 7 órakor érkezett Munkácsra, hol a vasutnál a megyei és városi hatóságok, a munkácsi püspök fogadták. A város számos épületére lobogók voltak kitűzve. A vadászatok azonnal megkezdődtek.

József főherczeg egy képviselő ajánlatára partfogására vett egy ritka zenei tehetségű vak fiút, egy székesfehérvári özevgy asszony fiát, Kolyanics Bogumilt. Háromszáz forint ösztöndíjjal küldte a főherczeg a vakok pesti intézetébe, hogy ott zenét tanuljon, s ha jó haladást tesz, később a bécsi zene-konzervatóriumba küldi.

A spanyol király menyegzője. Mária Krisztina főherczegnő most van utban Spanyolország felé, s e hó 23-án érkezik a határhoz, s másnap vonul be Madridba. Innen azonban El-Paradoxa megy, s ott marad a menyegzőig, mely e hó 29-én lesz. Madridban nagy előkészületek folynak az ünnepélyekre, melyek három napig tartanak. Rendeznek bika-riadókat is. Frascuelo, a legvakmerőbb torreador, hat Miura-bikával készül megküzdeni, noha nem régi egy bika veszélyesen megsebezte. A bikaviadalra ingyen bocsátják be a közönséget. Ennél meztöbb megünneplése lesz a menyegzőnek, hogy a nagy drámairól Calderon szobrát is ez alkalommal leplezik le. Krisztina főherczegnő, mint a bécsi lapok írják, már jól tud spanyolul, s új hazája tisztelő küldöttségeinek üdvözlét az ország nyelvén viszonozhatja.

Egy bécsi lap érdekes levelet közöl Alfonz királyról, kivel a levelező még Bécsben a Theresianumban ismerkedett meg; e napokban a király kihallgatáson fogadta Madridban, és hosszasan beszélgetett vele.

A király megindult hangon és könyvelt szemekkel beszélt el, hogy Mercedes királyné halálakor minden életkedve megszűnt. „A királynéval — mondá — ugy szólnám eltemettem egész multamat, kora ifjúságomtól kezdve ő volt egyedüli gondolatom, ő rá gondoltam a vizsgán a bécsi Theresianumban, növendéktársaim közt az angol hadiskolában, az ő képe lebegett előttem tanuló-asztalomnál és a csatában, hozzá voltak intézve első soraim, melyeket a lacari verség után irtam. ... Végre keresztül vittem az ő és az én család és Canovas miniszterelnökök akarata ellenére, valamint ellenére a közvéleménynek, mely nem szereti a Montpensier családót, hogy nőm lett. Ugy szerettem őt, mint királyok nem szoktak szeretni, és ugy éltem vele, mint az rendesen csak polgári osztályu szerelmeseknek adatott meg. Sohasesm váltunk el egymástól, megosztottuk a munkát, az élvezetet, a vesztélyt! Ha olykor egyedül mentem vadászni, neki hoztam az eléjtem vadat. Előre megmondtam neki, a mit nyilvánosan szólni szándékoztam, és ő mindenben részt vett, a mit csak tettem, és a mire törekedtem.

Midőn meghalt, rám nézve is legkivánatosabb lett volna a halál. Akkor két hónapig bezárkóztam az Eskuriálban, nem hogy — mint hiszreltéltek — II. Fülöp módjára az ön-sanyargatásnak adjam át magamat, — ön, ki engem ismer, ön tudja, mily kevés hajlamom van a bigoteriára, — hanem hogy sirjak Mercedes koporsójánál. Azután szórakozás által akartam magamat elkábítani; de az ilyen élet nem tartható állandóan. Most, hogy bizonyosan van számomra Krisztina főherczegnő keze, érzem, hogy ismét boldog fogok lenni. Nekem, ki a főherczegnő szeretem, nem illik a legjobb nőről véleményt mondanom; de Krisztina főherczegnő egyesíti mind ama tulajdonságokat, melyek a bécsi nőknél rám nézve oly rokonszenves tyusást képezik; a főherczegnő nyilt, barátságos modoru, vidám kedélyű, oly „fesch”, e szavaknál a király francia beszégetésünkben a bécsi kifejezést használta — hogy bizonyosan boldogítani fogja a férjét, ki állásának gondjai és kellemetlenségei által elfáradva, saját otthonában keres pihenést és én meg vagyok győződve, hogy a királyné Madridban is csakhamar oly általános rokonszennvel fog találkozni, minő őt Bécsben környezi.”

A Széchenyi-szoborbizottság jövő évi május 9-dikére tíz órára tűzte ki a szobor leleplezési ünnepét. Meghívják rá a kormányt, az országgyűlés két házát, a hatóságokat, a család tagjait, minden intézetet, melynek alapításában gr. Széchenyi Istvánnak része volt, sőt — a mit az Eötvös szobor ünnepén elfelejték — a katonai hatóságot is, mert Széchenyi mindig szívesen emlékezett arra, hogy egykor huszártiszt volt s a lipesei csatában érdemelet kapott. A gróf két fiát külön hívják meg, s remélhető, hogy Tibetben levő Béla fia addig visszajön. Az öreg Widiáner báró, ki a lánchid egyik alapítója volt, szintén hivatalos lesz, valamint a báró Szina örökösei is, mit a lánchid egy másik alapítójának utódai.

Eötvös és Szalay levelei. Egy lap azt írja, hogy b. Eötvös és Szalay László levelezéseiből, melyeket kora ifjúságotól kezdve későbbi időkig folytattak, becses gyűjtemény van egy hovesmegyei birtokosnál. Az első levelekben Eötvös a legbizalmasabban ír szívbéli vonzalmairól, költői ábrándjairól, irodalmi terveiről, a politikai viszonyokról, melyekről néha a legradikálisab szempontról nyilatkozik. Egyik levelében — állítólag — közli a „Karthausi” tervét s az annak alapul szolgáló történetet. Nagy kár, — ha e levelek csakugyan léteznek, — hogy a kinek birtokában van, nem hozza nyilvánosságra azokat, melyek közérdekűek.

A székesfehérvári állandó színház, mely egy részvénytársulat tulajdona, január 15-én árverés alá kerül. A színház 119,926 frtra van becsülve.

Lendvay szobra. A hatvanas években tudvalevőleg Tomory Anasztáz áldozatkészségéből az idős Lendvay Mártonnak szobrot emeltek a nemzeti színház előtt. Időközben azonban a színházi épület oly átalakítás ment keresztül, hogy a szobor többé ott nem maradhatal, hanem a színház udvarán helyezték el. Nagy-Bányán, hol Lendvay született, fölmerült a terv, hogy e szobrot elkérlik a nemzeti színház igazgatóságától s a város piacán állítják föl. Meglehet, hogy e terv alku utján létesül is, t. i. ha a nagy-bányaiak cserében elkészíttetnék Lendvay mellszobrát a színházi előcsarnok számára. Ez 1500 frtba kerülne, míg az álló szobornak csupán talapzata vagy ötezer forintot képvisel.

Egy hazatérő. Ujházi László fia, Ujházi Farkas, ki közelébb kísérte haza Amerikából atya és anyja hamvait a budaméri családi sírba, e napokban Hamburgba ment, hol nejét és kis leányát várja, kikkel aztán végleg itthon telepszik le. Ujházi Farkas mint százados Budva vára bevételénél sulyosan megsebesült és atyjával az Egyesült-Államokba vándorolt ki s ott Texasban telepedett le.

Egy magyar tudós a finnek közt. Dr. Szinyei József, Helsingforsban tartózkodó nyelvészünk, f. hó 9-én az egyetemi ünnepélyen (Pohjalais-osakunta) hosszabb beszédet tartott finn nyelvben, a nyelvi mozgalmakról. Magyarországon, a magyarság győzelméről, összehasonlítva a magyar és finn viszonyokat és azt a következtetést vonva ki belőlük, hogy ott is gyógyne kell a finnégnek. E beszédet egész terjedelmében hozza a november 12-diki „Suometar” és utána közlik a többi finnországi finn és svéd lapok is.

Magyar utazó Afrikában. Csoma József abaúj-megyei születésű hazánkfia e hó 9-én indult el rég tervezett afrikai utjára. Csoma mintegy félvezt szándékozik a feketék világrészében tölteni. Utja legyen szerencsésebb mint nagynevű névrokonáé, ki a dardsilingi sírban aluszta örök álmát.

Károlyi Pista gróf a „Caritas” jótékonyági egyelet zászlozentelésekor ismét toaszott mondott. Arról szólt, hogy oly korban élünk, midőn munka és tehetőség mindenki számára megnyit minden pályát; de egyszerűsü mind kifejezte az óhaját, hogy egyet soha se lehessen a hazában elérni senkinek: becsületesség nélkül becsülésre ne tehessen szert senki. A becsület fogalmait egy idő óta néhol nagyon is szabadon értelmeztetnek. Végül az egyesület tagjaihoz fordult, s fölkérte őket, hogy mindnyájan, valláskülönbség nélkül, a magyarság gyermekeinek tekinték magukat s teljes odaadással ápolják érdekeit.

Földregés. Temesváron 18-án déli 12 órakor földregést éreztek, mely erősebb volt az október 10-ikénél s a sulyos butorként is megmozgatta. E hó 19-én hajnalban két ízben ismétlődött a regés. E szerint Dier Lajos szatmári nyugalmazott tanár, ki e hó közepe tájára földregést jósolt, körülbelül jól számított.

Százhárom éves asszony halt meg e napokban Nagy-Károlyban. Öt gyermeke van életben (legidősebb fia 70 éves), továbbá 34 unokája, 89 dédunokája, 7 ősnokája.

Nevezetes pallos van Vámosy István földirtokos tulajdonában. Állítólag azzal fejezték le a báró Frangepán Kristófot Bécs-Ujhelyen. E hóher-fegyver két és fél láb hosszú s három hüvelyk széles. Az egyik oldalán feszület van e német felirással: „Még ma velem leszesz a paradicsomban”, s a feszület alatt keresztben, a marokat fölött latinul, ez olvasható: „Fiat justitia et perat mundus.”, továbbá: „Fürchte Gott. Thue Recht”. A pallos másik felén van egy akasztófa, a melyre, ugyan-csak a fentebbi latin felirással. A palloshoz okmányok is vannak, melyek a történeti hűséget igazolják.

* Báró Mednyánszky Lászlóról szóló mai cikkünkben említés van a pozsonyi kapitányi hivatal által kiállított ama jegyzőkönyvekről, a melyek a kivégzett fia, b. Mednyánszky Árpád birtokában levő s atyjáról maradt ereklyék valódiságát bizonyítják. Érdekesnek tartjuk e jegyzőkönyvet magyar fordításban e helyen közölni:

Jegyzőkönyv fölvétele Pozsony szab. kir. város kapitányi hivatalánál 1874 jan. 20-án. Tényálladék: Megjelenik Könyök József tanár ur, mint az itteni városi muzeum őre, s két a muzeumban 570 és 573 számok alatt letett szelvénytársa mellett azon kérelmet intézi, hogy lehetőleg tisztába hozassék, hogy e két szelvényt melyiket használták Mednyánszky báró, lipótvári várparancsnok kivégeztése alkalmával 1847-ben. Ez ügyben kihallgatván Egartner Antal, ki jelenleg naposzmás s Ujváros 331 sz. a lakik, miután a tárgyat előtte megmagyarázták, így nyilatkozik:

„Pontosan emlékszem, hogy Mednyánszky báró s ennek hadsegéde Gruber, az akkori pozsonyi hóher Spindler János által végeztetett ki s csak Razya evangélikus lelkész kivégzésére hívták ide Brünnből Póth Ferenc hóhért, tudom ezt bizonyosan, mert én a nevezett kivégzésnél mint segéd működtem; tudom azt is, hogy a kivégzésnél mindig az erősebb szegeket használták, s a még készen levő két gyengébb csak szükség esetében, ha tudnillik több kivégzés egyszerűre történt, használtatott fel s így bizonyos, hogy az előttem felmutatott két erősebb s a muzeumban 570 és 573 szám alatt elhelyezett szegek Mednyánszky báró s ennek hadsegéde Gruber kivégeztése alkalmával használtattak. Együttl átadok egy fekete atlasz-shawlt, melyet Mednyánszky báró életének utolsó pillanatát előtt saját kezével vett le nyakáról s adott át nekem. Az akkori szokás szerint az elítéltek által letett ruha a hóhersegédéké volt s én azért elvettem a shawlt s megőriztem azt, — a jelen jegyzőkönyvet az igazságnak megfelelően ismerem s kész vagyok azt eskümmel megfeloisteníteni. Felolvassa s aláírva Egartner Antal xx Beck biztos mint jegyző s névaláíró m. p. Előttm Kozsehuba városi kapitány m. p.

Folytatva Spindler Ágost itteni városi fegyvergyárossal, ez bebizonyítja, hogy a jelenlevő Egartner Antal már az ő 1847-ben elhunyt atyjánál Spindler Ferencznel s később unokatestvérénél Spindler Jánosnál szolgált s tudomásom van róla, hogy Egartner Mednyánszky báró s Gruber kivégzésénél segédkezett, végre hogy ő a muzeumban 570, 573 továbbá 571 és 572 alatt elhelyezett szegeket, mint atya s illetőleg unokatestvére hagyományából eredő tárgyakat adta át a városi muzeumnak. Felolvassa s aláírva Beck

rendőrbiztos, mint jegyző m. p. Spindler Ágost fegyverkovács m. p. Előttm Kozsehuba városi kapitány m. p. A jelen másolat, mely az itteni hivatal igtató osztályában létező eredetivel teljesen egyenlőnek találtatott, ezennel megőrsítették. Pozsony szabad kir. város kapitányi hivatala Pozsony 1874. jan. 22-én Szerinkai Antal, igtató és kiadó.

Kivül: 663/v. k. Ézen jegyzőkönyv egy hitelesített másolata a városi muzeum számára Kőnyök József tanár ur, mint őr kezéhez kiadandó. Pozsony 1874. jan. 21-én Városi kapitány Kozsehuba János.

Halálozások.

MORVAY PÁL, Bereg megye felvidéki kerületének országgyűlési képviselője, s a szabadelvi párt tagja, meghalt Budapesten 48 éves korában. Holttetemeit Bereg megyébe. Sáros-Orosziba szállították.

FENDLER JÓZSEF, a budapesti kereskedelmi akadémia tanára, meghalt 32 éves korában Lesinában, hová üdülést keresni ment. A legkitünőbb tehetségű és nagy ismeretekkel bíró tanárok egyike volt. Szakmál a szántantával, valamint, de egyszerűsü alapos ismereteket szerzett más tudományokban is. Szerény természetének és emésztő betegségének tulajdonítható, hogy nem vált ismeretessé. Neve csak egyszer került egy könyv: a Büchner „Erdő és anyag”-jának czimlapjára, mint egyik fordító. De készült egy nagyobb munka írására: Bolyai Farkasról, Erdély egykori nagy matematikusáról. Gégebaja azonban, mely halálát is okozta, meggátolta.

CSILLAGH LIPÓT, afrikai utazó hazánkfia, a mult hó 31-én meghalt Tripolisban, hová nagyobb utazásból érkezett. Holttetét a tripolisi katolikus temetőben helyezték nyugalomra az ottani európai telep nagy részvéte mellett. Csillagh baranyamegyei születésű volt, eredetileg Sterneck hívták, s a Rohlf-féle afrikai expedicióhoz csatlakozott, de utközben ettől megvált s egyedül folytatta kutatásait. Azonban nem birt tovább jutni Ghatnál, hol a nagy fáradságtól megbetegedett, kénytelen volt visszafordulni s Tripolisban érte utól a halál meg fiatal korában.

Elhunytak még a közlebbi napok alatt: KISS JÓZSA, a budapesti kir. tábla egyik legkitünőbb bírája, ki utóbbi időben a legfőbb ítélszékhez volt beosztva, 46 éves korában. — DR. SCHWARZEL JÓZSEF, Esztergom megye derék főorvosa, 74 éves korában Esztergomban. — GERVAY SÁNDOR, a tiszavidéki vasut egyik tehetséges fiatal mérnöke, 28 éves korában. — SZÖKE DOMOKOS, m. kir. jószágigazgatósági számtiszt, 33 éves korában Kolozsvárt. — BENEDIKTY MIHÁLY, Coburg herczeg nyugalmazott gazda tisztje, Losoncz város tanácsnoka és az evang. egyház felügyelője, Losonczon. — NAGY BELA, Nagy Sándor aradi törvényték elnök fia, 33 éves korában Budapesten. — SCHRODER SÁNDOR, gyógyszerész Kaposvárt. — DR. NEMÉNTY AMBRUS jeles fiatal író s a „Pester Lloyd” munkatársának édes atya Pécelen.

GERHARDT FERENCZNE, az egyetem egykori tudorának özevgye, s dr. Gerhardt kórházi főorvos édes anyja 66 éves korában. — ALMÁSI BALOGH ALBINNE, szül. Király Jolán 27 éves korában Budapesten. — BOSCOR LAJOSNÉ, a tengődi ref. lelkész neje szül. Munkácsy Emília. — BAKSAY HEDVIG, Baksay László sámódi ref. lelkész leánya, 13 éves korában.

BÁRÓ LASSER ADÁM, titkos tanácsos, volt osztrák belügyminiszter, az osztrák centralisztikus biurokrácia egyik kiváló tagja, meghalt e hó 14-én Bécsben, 64 éves korában. Lasser a Schmerling-féle kormányban mint közigazgatási miniszter foglalt helyet és ő volt az, ki a minisztertanácsban a februári alkotmányt előkészítette. Schmerling bukása után hírt helytartó lett, s báró rangot kapott. Az a uersperg miniszteriumában ismét tárczát vállalt, s mint belügyminiszter legjelentékenyebb tagja volt, s különösen a Magyarországgal utóbbi években folyt kiegyezési tárgyalásoknál vitt vezérszerepet. A mult évben betegeskedése miatt vonult vissza.

Szerkesztői mondanivaló.

Halotti panasz (Chamisso). Már egy ízben nyilatkoztunk e költeményről, melynek törfaszzerkesztéfé Arany oly mesterileg használta fel „Dor vitéz”-ben. Chamisso költeménye jóval kisebb becsű a magyar balladánál. Csak mesteri nyelvkezeléssel volna fordításban élvezhető. Azzal pedig e fordítás sem dicsőrethetik. VISSZAVONULÁS. Közleendőink közé soroztuk. Az „Eperlevek” oly specialis, oly különleg-estelleges, hogy általános érdeket nem költethet. E. B. Dalok (I. II.). A másodikban van némi dalhang s egyszerűség, melegség. De a közlehetőség mértékét még ez sem tii meg. Lásban. Valóban nehéz jól s élvezhetőleg fordítani. Az eredeti nem ismervo (pedig a leg több olvasni ezt kell föltenni): alig volna érthető; ismervo pedig (mint mi) — az összehasonlítás nálán hátrányosabb. — A másik (az eredeti) nem tanáta meg kellő formáját. Rhythmusá változó, összehangzás nélküli. A régiek félre-vedtek, elvegyültek, de talán előkerülnek még. adod. Zsegnének is igen zsenge még. Halottak napján (Gill). Cinos vers. De egy az, hogy az iflénre már idejét is multa; más az, hogy a for-

ditás hogy még kívánni valót. Ezt kijavítva, jövőre közölni lehetne.

A falun s a többi, egész csomó. Megvalljuk, a tehetőség semmi nyomát sem fedezhettük föl az egész nagy halomban s így mindnyájt tűznek adtuk.

Latris Tamás. Nagyon jó; jó. Köszönet a üdvözlé.

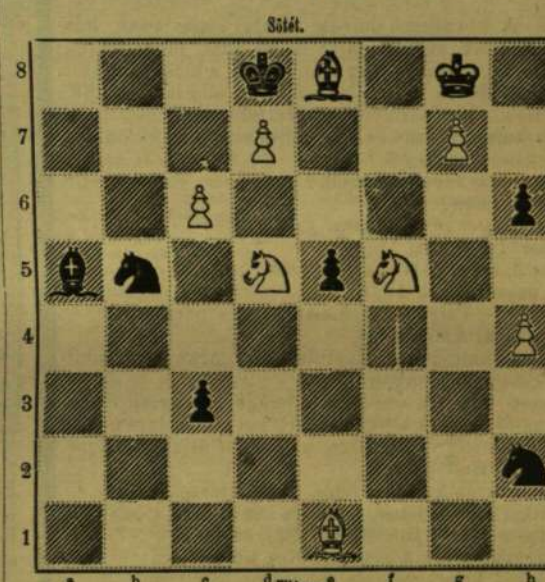
Északamerika ipara és kereskedelme. Fölhasználnak.

Esotleg használhatók. Ott ültem. — Nem, nem vagyok. Nem közlehetők. November. N. N. — Kedvesem sirján (elégia). — Elválás. — A reményhez. Virágok kert. — Emlékkönyvébe — Karolinhoz. Minden virág. Jer ide, jer. Ne sirj galambom. (Részletes kritikát csak akkor adunk, ha tehetőség bízható jeleit látjuk). — Isten veled, Piros akád. H. emlékkönyvébe. Dalok I. II. — Oszti dalok I—IV. —

Kritikán alul. Caonka vitéz. — Mit szeretek én? — Harminez, hatvan. Hétfőn reggel. Bucsu. — Öszszel (Állók tarolt mező).

SAKKJÁTÉK.

1042-dik számú feladvány Niemyer F.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1037. sz. feladvány megfejtése.

Patzelt J.-tól.

Világos.	Megfejtés.	Szám.
1. Vb8—g8	.....	Fh2—f4: (a)
2. Vg8—g6	.....	Ke4—e5
3. Fe3—d4: matt.		
	a.	
1.	.....	d4—e3: (b)
2. d2—d3	.....	K t. sz.
3. Vg8—g5 matt.		
	b.	
1.	.....	Ke4—e5
2. Vg8—g6	.....	d4—e3:
3. Hf4—d3 matt.		

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József, Golsén Giesinger Zsigmond, Sárospatakon Gérecz Károly, Nagy-Dobronyiban Németh Péter, Kolozsvárt Csipkés Árpád. Budapesten K. J. és F. H. A kolozsvári sakk-kör. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Nov. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
23 V	E 25 Kelemen p. E 21 Kelemen	11 625 Vict. M	8 Bójt. J.
24 H	Flóra sz. Ján. Firmina	12 János püsp.	9 [kón. el.]
25 K	Katalin szüz	13 Arany sz. Ján 10	
26 S	Konrád	Váz r.	14 Fülöp 11
27 C	Virgil Akos	Akos	15 Kar. el. b. k. 12
28 P	Sosthenes hitv.	Eberhard	16 Máté apost. 13 Benes
29 S	Saturnin	Valthér	17 Gergely 15 S. Jaj.

Hold változásai. ☉ Holdtölte 20-án 10 óra 14 perczkor este.

Tartalom.

Szöveg: Báró Mednyánszky László. — A gyönyök keltekezése és egy régi magyar verszet a XVI. századból. Pethő Gyulától. — Az első török szultán sirja. — Az osztrák birodalmi tanács ünnepélyes megnyitása. — A kardosa. — A „Bounty” lázadó. Verne Gyula regénye. — Egyeleg. — Az első látogatók. (Munkácsy legújabb festménye). — Pulszky Ferenc emlékirataiból. IV. Két bankárhis erede. — Még egyszer a „gyöngyösi kávé”. Herman Ottóval. Nyilatkozat. — Irodalom és művészet. — Közlehetőség, egyetek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk. — Hetinaptár.

Képek: Báró Mednyánszky László. — Oszman az első török szultán sirja Bruszsalban. — Az osztrák birodalmi tanács ünnepélyes megnyitása. — Az első látogatók. Munkácsy festménye után. — A „Bounty lázadó”.

Felölts szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

Egy határozat hasznosított petis sor, vagy annak helye egyszerű igazlatásnál 15 krajczár; többletét igazlatásnál 10 krajczár. Délyegdi: külön minden igazlatás után 80 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdelményeket elfogad *Hétszékben*: Hosszú-szelein és Vögler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sellenstrasse Nr. 2 és Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Tánecs Mihály

összes művei megjelentek! 5563

I. kötet tartalma: *Bordás Elek*, a gyalog árendás. *Erenykepek* szerelmes levelekben. *Gézi* és *Mezősi erényösök*.
A hontalan leány.
II. k. tartalma: *Pazardi Tóbiás*. *Bogdán unokája*. *Laura Erős hit*. A napszámos. *Utirajzok*. *Végszó*.
III. k. tartalma: *Tordai Andrá* és az oklevelek. *Tanító és tanítványai* beszélgetése. *Férfiúi szépség*. *Gyengécsék*. *Bárca* pap lenne. *Repülő sült galambok*.
IV. k. tartalma: *Életpályám*; vagy *Emlékiratok*. I. köt. *VI. Hit*, papok, pápák. *Első kötet*.
VI. k. tartalma: *Nép szava* isten szava. *Sajtószabadság*ról nézetek egy rabnak. *Mi a vallásosság?*
VII. k. tartalma: *Hunnia függetlensége*. *Nyilatkozat* Széchenyi István gróf két garas című tervére.
Ez itt megnevezett művek ki vannak nyomtatva és szerzőnél (Budapest, üllői út 23. sz. 2. emelet 18. ajtó) kőtenek át 1 frt 20 krajzár megsezerkedők.

A következő művek részint még csak kéziratban vannak, részint saját utján még megjelentek, de elfogytak, részint pedig elkoboztak, s most kiadókra várnak s kedvező feltételek mellett megszerezhetők; akár külön, akár a fellebb említettekkel együtt.

1. Mi a kommunizmus és szocializmus, s mi különbség van e kettő között?
2. Kik a vörös republikánusok?
3. Mi a tulajdon?
4. Királyista és republikánus. Párbeszéd.
5. A forradalom okai.
6. Életpályám II. III. és IV. kötet.
7. Hit, papok, pápák II. kötet.
8. Népkönyv: *Polgári katekizmus*. Adós fizess.
9. Forradalmi katekizmus.
10. Póllitkai katekizmus. Megjelent az „Arany trombita” című hetilapban 1899.
11. Nemzeti kate: A családó, községgő, megyefő és államfő jogai és kötelességei a magy. nyelvre nézve.
12. Hét nemzetiesség szövege, a magyar állam központi-ján: Budapest.
13. Magyar krónika. nevezetes. Bevezetéssel.
14. Kritikai értekezlet. Különös tek. a m. t. t. munkái.
15. Jozanés III. rész. Allam, vallás, nevelés.
16. Legrégibb nyelv a magyar. Két kötet.
17. A beszéd keletkezése és fokozatos fejlődése.
18. Kiáltó szó a kormányhoz és népevelőkhöz az elmémetesedés tárgyában.
19. Alkotmányjavaslat. Márczius 15. emlékére 1849. Debreczen.
20. Nemzetiségi igazatok. Miletics Szvetor s társainak ajánlva.
21. A köznevelés gyökeres reformja. Az országgyűlési naplóban.
22. Földművelési iparra való öbrészetek egyetlen módj.
23. Fővárosunk nagyzerüstése. Vakon iratom a börtönben.
24. Budapest ügye a paritás alapján.
25. Czeglédi levelek.
26. Nyílt levelek a budapesti munkásokhoz.
27. Nyílt levél Müller Miksa oxfordi tanárhoz.
28. Országos árvaház.
29. Mávész nővérel a szegény gyermekek és árvák közt található kitinő éstehetőségek számára.

FUTRI KATA.
Helm Klementina
műve után magyarította
EMILIA.
Ára képes borítékba kötve 1 frt 20 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

Verne Gyula érdekes iratai
magyar fordításban.

SERVADAC HECTOR KALANDOS UTAZÁSA
A NAPRENDSZEREN ÁT.
Átdolgozó: Szász Károly.
Képekkel.
Ára fűzve 2 forint.

Gyomor- és tüdőbajok meggyógyitva.
Gyomorgyöngöcs, étvagytlanság, rossz emésztés ellen, undor, felbőgés, felfuadások, bélgöres, hanylizer és hasm-nés esetében, továbbá gyomor- és hószám-göresükben, s mint özzer a tengeri betegség, dögvész, és kolera ellen, vérszegénység, sopkor és sárgaságnál, ideggyöngöcsnél, álomtalanságnál.

általános és nemi gyöngöcs, s meddőségénél,
vígul a bukorosoknál a leányi fordítására, a szövet f. is. létes és élenkítésére, mint legjobb étrendi étremet szer ajánlatik a

dr. Stahl-féle remedium universale.
Egyetemes gyomor-likőr.
Ezen likőr gyermekek és felnőttek számára igen kellemes élvezeti czikk, a mely ép ugy magában, mint víz, bor, théval, mint a mely italoknak kitinő felírású izt ad, iható, és valóban csodaszép étrendi tulajdonságai forva, egyedien hástariában sem szabadna hiány znia. Utazás, vadás, és gyaloglás-knál nagyon csészéri.

1 ered. üveg (1/2 liter) 1 frt. 1 láda 12 üveggel 10 frt 80 kr.
Dr. Stahl-féle maláta-kivonat
50 százalékos tisztá malátával
savány, lefogott, gyöngöcskőd és vérszegény egyéneknek. E kivó a gyermekek és felnőttek számára igen jóízű étrendi élvezeti czikk, a mely ép ugy magában, mint tej, vagy vízzel élvezhető. Tej-, vér- és húsközp, a testi gya apódás: élisegít viruló erősségek kültöt és teljes, egészséges mellet szerez, szoptató dajkák és anyáknak megsejteszhetetlen szolgálatokat tesz; az emésztést elősegíti, nyálkót, de nem okoz hasmenést, és kitinő eredményrel bír minden mell- és tüdő-bajban, köhögés, rekedtség, asthma és egyéb betegségekben.
1 ered. szelencze (1/2 kilo) 1 frt. 1 láda 12 szelenczével 10 frt 80 kr.
Fő raktár
Russ Károly utódjánál Bécsben,
I. Wallfischgasse Nr. 3.
Raktár: Török József, gyógyszerész úrnál, Budapest, király-utca, 12. sz. 5518

Hajfonatokat

való 1
emberi hajból,
80 cent. hosszú, 10-
mótt, bálmalatos olcsó
árakon, 1.50, 2, 2.50,
3, egész 4 forintig a
legpompásabbakat 60
egész 100 cent. hossz-
szuk, s egyenlő hossz-
ságu hajból mindenféle
divatos frizurához al-
kalimazhatók 2.75, 4,
5, 6, 7 egész 8 frtig a
legfinomabbak, ajánl a
legnagyobb színvá-
lasztékban

Löwenbein J.
hajmunkagyára, Budapest, VII. ker.
Csányi-utca 4. sz. (a terevárosi
templom közelében)
A klémezo-üzemnek új elne-
vezése és számozása végett mostani
címen a fentebbi mód-n hangzik.
Vidéki megrendelések ponton-
sán a bekioldót h jmita sáprint
utánvért mellet. 5561

Titoktartás mellett
szállítja a legjobb
GUMMI-CZIKKEKET,
valódi, leghíresebb előlgyá-
zati készleket, 12 darab-
ból 80 krajt 6 frtig. — Halhő-
szópot, 12 dbot 70 krajt 5
frtig. — Lemés elűtők en-
gelybenben részesíttek. —
Pikáns fényképek, csupán
főrták számára, egy borítékkal, 12
dbot tartalmazva, 2 frt; ugyan-
azokból 25 dbból 3 frt 50 kr.
Gummi-Aruk raktára,
Bécs Praterstrasse 10-dik szám.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában
Budapest (egyetem-utca 4. szám)
megjelent és minden könyvárusnál
kapható:

Téa, rum és likör félig ingyen.

5561 Téa fél kilonként.
Congo, finom, fekete frt 1.50
Törött téa frt 1.—
Souchong, legfinomabb frt 2.—
Császár-vegylék, legfin. frt 2.—
Victoria-vegylék, legfin. frt 3.—
Orosz család téa, legfin. frt 4.—
Pecco-virág, legfin. frt 5.—

Rum és likör palaeozkonként.
1 pintes palaez fin. braziliai, frt — 70
1 nagy frt 1.—
fin. Jamaika, frt 1.—
legfin. 6 Jamaika, frt 1.50
berl. köménylikör, frt — 60
gyomorkeserű-likör frt — 75
legfin. frt 1.—
1 literes pal. igen régi silviorium frt 1.—

Klein és Justus utódai, Budapest, koronaherczeg-utca, 7. szám.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

KÖZHASZNU
MAGYARÁZÓ SZÓTÁR
a magyar irodalmi művekben,
magán- és hivatalos iratokban, hirdapokban, folyóiratokban és társal-
gási nyelvben gyakrabban előforduló
idegen szavak megértésére és helyes kiejtésére.

Irta
BABOS KÁLMÁN.
MÁSODIK KIADÁS.
Ára vászonba kötve 1 forint 80 krajzár., fűzve 1 forint 20 krajzár.

A szekszárdi apátság története.
Szekszárdi czimzetes apáttá kineveztetése alkalmából
írta **FRANKÓI VILMOS.**
A szekszárdi apátság kiadatlan okleveleivel.
1061—1520.
Több illusztrációval. Ára fűzve 1 frt 50 kr.

Határidő naptár
mindennemű hivatalnokok,
Ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek
számára.
1880. szököévre.
366 üres jegyzéklappal ellátva.
Ára kemény kötésben 1 frt 20 kr.

UJ FALI NAPTÁR
1880. szököévre.
Egy egész iv, ára 20 kr.

Honvéd-naptár
az 1880. szököévre.
(Együttal katonai naptár.)
A magyar nép számára szerkeszti
ÁDOR TYRÉ.
Magyar katonák fogadtatása Bécsben
nagy cím- s számos a szöveg köze nyomott kisebb képpel.
Megcsinálta vala
egy asztromókus.
XIII. évfolyam.
Ára fűzve 60 krajzár.

Minden családnál nélkülözhetlen a dél-magyarországi tápláló és egészségi kávé.

Mint lejjebb szer elismerve minden gyengének, valamint hosszas betegségeknél, után fellábadtaknál, szilony felmőtteknél, kivált pedig gyermekeknél, görvly, kiperesed, hamenes, sápkór és idegbajok ellen, továbbá mint kitinő gyomorszer és pedig gyomorajóknál vala-
mint torokgyáknál (Diphtheria) mint kitinő práservatív gyógyszer ajánlható. Egy csomag ára 90 kr., kis csomag 25 kr.

Dr. Fáykiss
szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajzár.
szepesi kárpát-növény-czukorkák egy statyia használati utasítással 25 kr.
szepesi kárpát-növény-thea egy csomag használati utasítással 50 kr., kisebb csomag 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek!
Tíz év óta a legjobb sikerrel használtattak és ajánlattak: köhögés, hurut, rekedtség, köh-hurut (szá nárhurut), nátha (influenza), szék-
mellég, lélekűtő bajok, oldalszúrás, kifolyt torokgyulladás, tüdő-
gyulladás és egyéb kimerítő és gyengítő betegségek en. Valódi minő-
ségben kaphatók magánul a készítőnél Fáykiss József, gyógyszer-
észáról Temevárott (Józsefváros); Budapest: Török József, gyógyszer-
észáról király-utca 12. sz.; Thallmayer és Seitz, kerek-
dónel, Edeakuty L., Erásbóttér 1. sz.; Kochmeister Frigyes
utódainál, és a legtöbb magyarhoni gyógyszerárban.

Kopaszág,
a haj ősülése és korpaképződés ellen
jelennek bizonyult, a napokint beér-
kező bizonyítványok és közzönő irat-
ok folytán, egyedül és kizáróan a
Tannin-olaj dr. Moras-tól.
Tisztelt gyógyszerész ur! A haj kimenése ellen, a dr. Moras-
francia tannin-olaj a legjobb szolgálatokat teszi. Kérek meg egy
nagy palaezkkal. Jeremesch.
cs. k. főfőrvényezéki tanácsos.
Kapható Budapest: Török József gyógyszerész úrnál,
király-utca 12. sz. 5469

Nagy ár-leszállítás
a legjobb
varrógépeknél!
A legjobb hírű varrógép-gyárakkal történt kötö-
sek folytán, kaphatók nálam 5 évi írásbeli jótállás mellett
egy
37.80 WHEELER és **WILSON I.**
45. — egy **SINGER** (legjobb gyártmány)
szabadékozott orsó-készülékkel.
45. — egy **HOWE**, teljesen.
13.50 egy **LA REINE** kézi gép ele-
gans alsó tálczával.

Varrógép-üzlet a legrégebb a helybeli piacon, s
össze van kötve egy gép-műhelyvel, és így csak jól
szabályozott gépeket adok; tartok továbbá nagy raktárt
mindenféle varrógép-részetekből, ugymint **vetőkör, orsók,**
kefeskékből, stb., valamint valódi angol tűkből, melyek
minden géphez illenek; angol szőrnából, gépolajból,
stb., szintén leszállított árakon. Árjegyzékeket bérmentve.
Brenner Károly,
bécsi utca, Deák-utca sarkán.
5562

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

KOSSUTH-NAPTÁR
1880-dik szököévre.
Szerkeszti
HONFI TIHAMÉR.
Köcsiverseny Rómában, nagy czimképpel. Wagner
S. festménye után.
Tizedik évfolyam.
Ára fűzve 40 kr.

NEVESSÜNK!
a gyönyörűséges 1880-diki esztendőre.
mulattató naptár
Magyarországban
Minden gyógyszerár, valamint a fűszerkeres-
kedések legnagyobb része raktáron tartja ezen „Élet-
balsamot”. 5417

Dr. Lengyel F. nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyírbelől
ha annak törését megfür ak, kifolyi, em-
ber emlékeztet őta a legkitinőbb szepítő-
szernek van ismerve; ha pedig e nedv a
főltalál utáni Ása szertart vegyi uton bal-
zsamát dolgoztatik, majdnem csodálata
hatású bír.

Ha azaz az arczot vagy egyéb bőrré-
szeket este bekentjük, már a következő
szó reggelén majdnem észrevérhetlen
pikkelyek válnak le a bőrről, min-
k folytán ez gyöngéde és fehérré válik.

E balsam kisméjta az arczon támadt redőket és himlőhelye-
ket, fiatal arczsint ad; a bőrnök fehérséget, gyöngédsé és frís-
ségét kölcsönöz; a legrovdebb idő alatt a szeplőt, májfoltokat,
anyajegyet, orrvörösséget, bőrrátát és minden egyéb bőrszenny; e
eltávolít. Egy korvával használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.

Valódi minőségben szállítja Budapeston, csupán
Török József, gyógyszerész, király-utca 12.;
Pozsonyban Pistory Bódog, Mihálykapu; Teme-
várott Tarczai István. 5470

Wissnyey Gyuláné
IV. (Belváros) kigyó-utca 2. sz., Várady-ház Budapeston.

Ajánlja ujonnan nyitott női divat-, pipere- és
Confection-üzletét, melyben minden ivadra a legdiva-
tosabb női és gyermek kalapok, ponyvolya- és alkalmi
főkötők, Ceifurók, csokrok, gallérok, kezeköl és sző-
vőt kisebb és nagyobb pamut kendők, finom meny-
aszonyi, bálai és alkalmi ruhák mindég a legutolsó
francia divatlapok nyomán készítettnek. Mideinemű
Moule, Crepplisse, selyem és csipke cravattok, rüshék,
csecesemői felszerelések és több e szakmába vágó
czikkék mindég nagy választékban találhatók. 5519

Megrendelések legpontosabban teljesítetnek.
Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Alapos és gyors segítség!
!!!minden betegségben!!!
Az egészség fenntartása legnagyobb részt a
nedvek és vérnek tisztítása és tisztántartása valamint a
jegy emésztésben rejlik. — Ezen özl elérésére a leg-
jobb és leghatásos szer

Dr. Rosa életbalsama.
Dr. Rosa életbalsama mindezen kívánatoknak
a legtekélyesebben megfelel; ez az összes emésztési
szervek munkásságát élcszti, egészséges és tiszta vért
alkot, és a testnek az előbbi erjét és egészségét
visszaadja. — Minden emésztési bajok, névszerint:
étvágy-hiány, savanyú felbőgás, felfuadás, há-
nyás, gyomorgöres, benyálkásodás, aranyórá, a gyomor-
étkekkel való túlterhelése stb. ellen a
legbiztos és legjobban talált háziser, mely magán-
ka a legrovdebb idő alatt kitinő hatása miatt álta-
lános elterjedést szerzett.

Egy üveg 1 frt. Fűzve 50 kr.
Sok száz elismerő levél megkötésére készen áll.
Ez életbalsam bérment megkeresések követ
keztében utánvéttel mellett mindenféle szétküldetik.

Tisztelt uram!
Nem mulasztatom el, önnek köszönetemet nyil-
vánítani. Ném sok és öt heves gyomorgöresükben
szenvetett annyira, hogy minden 14 napban, de sőt
gyakrabban is, ágyban fekvő beteg lett, s e mellett
napjában többször ajánlasi rohamok is előtörték. Már
kétkedtem a fölött, hogy egyáltalán érvényben marad
Egyik barátom tanácsára „Dr. Rosa életbalsama”-ból
rendeltem meg egy palaezkkal. Több napi bevétel után
e szer valóban csodálatos hatással bírt, s három
hónap alatt a gyomorgöres egyetlen egyszer egész
gyöngén fordult elő, anélkül, hogy nőnnek, mint
egyébkor, hányingere lettek volna. Ajánlom minden
hasonló bajban szenvedőnek e kitinő szert.
Teljes tisztelettel Vyskócil P., molnár.
Starč, Morva-Trebmitz mellett.

Szíves figyelembe vétel végett
Minden kellemelen félreértés kikerülése végett
felkérem a t. ez. vevőket, mindenütt határozottan csak
Dr. Rosa életbalsamát
kérni **Fragner B. gyógyszeráról** Prágában, mivel
azt tapasztaltam, hogy némely helyen a vevőknek, ha
csak egyszerűen életbalsamot kérnek, s nem teszik
közzé, hogy **Dr. Rosa-féle életbalsamot**, akar-
milyen hatásnéküllyi keverék lesz adva.
Valódi **Dr. Rosa életbalsam** kapható a fő-
raktárban: **Fragner B. gyógyszerárban**, Prága,
Kleinseite a Spornergasse sarkán 295. sz.

Magyarországban:
Budapest: Török József, gyógyszerész. Karan-
sebes: Müller Fülöp, gyógyszer. Makón: Nagy Adolf,
gyógysz. Csikos V. J. gyógyszer. Malacka: Friedrich
János, gyógyszer. Hód-Mező-Vásárhely: Mieke Ferenc,
gyógysz. Miskolc: Dr. Csáthi Szabó István, gyógyszer.
Pozsony: Heinrich Frigyes, és Schopper J. gyógyszer.
Rétágh: J. Hrabecy, gyógyszer. Székesfehérvár:
Diebálg György, gyógyszer. Szeged: Barcsay Károly,
gyógysz. Temevávár: Tarczay István, gyógyszer. Teme-
vár, város: Jahnér K. M. gyógyszer, a magyar király-
hoz. Nagy-Szombat: Bogner Lajos, Szabadka: Joo
J. gyógyszer.
Minden gyógyszerár, valamint a fűszerkeres-
kedések legnagyobb része raktáron tartja ezen „Élet-
balsamot”. 5417

Tanningene. Ólommentes, ártalmatlan hajfestő szer

Ólommentes, ártalmatlan hajfestő szer
Bár, szakái és szemő-dők számára, melyek a leggyorsabb módon,
egyetlen egyszeri használat mellett, egész megbízhatóan és bis-
tosan ugyanazon hibátlan, fényes
szőke, barna és fekete természetes színt vissza nyírly, mely-
lyel a megfestés előtt bírtak, a melyet sem aszppannal moss,
s nem gőzfürdő használatával sem bír el-
Ered. keleti rózsatej Russ Károly gyógyszerészétől,
a bőrnök rögön, nem pedig hosszabb használat után, oly győ-
ző, vaklaton feher, fiatal friss-szerű színezetet ad, amint s
semiféle más szer által nem érhető el; a ráncokat, a minden
sár, a vagy barna foltot rögön eltávolítja. Ára 1 frt.

Valódi minőségben szállítja
Russ Károly utódja, Bécsben I., Wallfischgasse 3.
RAKTÁR: Török József gyógyszerész úrnál, Budapest-ten.
Armin Eliasnál Aradon.

Asz arany csizmához.
Czipők és csizmak!!
Wertheimer Márk
czipő-árak gyári raktára
IV. kerület, Károly-körút (országt)
Károly-laktanya, ajánlja saját gyárt-
mányait bámulatos olcsó árak mellett.
Elad és nagyban és kicsinyben.

Hölgyek számára: Urak számára:

A legfinomabb bőr vagy
laktany-ponyvolya czipők
szőke és vagy csokorral frt 2.—
Nemes házi-czipők me-
gelye bélye . . . . . frt 1.80
Nemes séta czipők meg-
kötli. me és igen díszes frt 2.80
A legfinomabb bőr czipő-
topánok, igen ma-
gas díszes kiállítás, erős
duplatálpál . . . . . frt 4
A legfinomabb posztó-
topánok 16 centim. u a-
g-s, jó bőrrel megborítva,
duplatálpál . . . . . frt 4.50
A legfinomabb orosz lak-
topánok (vismantok) s
teljesen díszes kiállítás-
ban, duplatálpál . . . . . frt 5.—
Orsós-választék fu-csizmákból, minden nagyban,
Továbbá: czipő-árak fűk, leányok és gyermekek számára
minden alak és nemben. Vidéki megrendelések utánvéttel
pontosan eszközöttek. Kimerítő árjegyzékek ingyen és bérment-
ve. Minden tisztelt kőléggé saját érdekben kéri, az alábbi címre pontosan ígylt.
Az arany csizmához.

A bécsi karácsonyi ajándék!!
Csak 1 frt 95 kr. o. e.
A legújabb 17 darab játékszer fűk és leányoknak minden kor- és rang-ól,
kőte valóban díszes tárgyak, melyek felmőtté fognak kelteni
Igazoljuk mindenki által, hogy gyorsan csak lehet bevásárolni, mitin a
kőtebb beérő megrendelések már nem fognak oly pontosan teljesítet-
henni, mitin ezen valóban halatlan olcsó tárgyaknak előrelátólag roma-
nos kelendősege leend, és pedig csak 95 krért a következő 17 teltebb ér-
dekes játékszer kaphatni, melyly minden gyermek a legvagyibban elmuat-
hat, ugymint:
1 teljes fém avókőrelő, 1 húzó harmónikát, 1 lovag négy keréken,
1 feleresztett léggömböt, 1 teljes színházat, 1 szép babát, 1 gyapjas bi-
nyáknát, 1 takarékpenitárt, 1 skatulya katonát, 1 sokló ördögöt, 1 madár-
táncos, 1 lágy fűtőt, 1 szép gyermekjátékszer, 1 kalapács, 1 huzatek,
játékok, 1 szép trombitát, 1 skatulya konyhafészleket, 1 szekerűkötőt, 1 r-
és gombo tüskét. Ez mindössze csak 95 krba kerül, csakhogy tiszteges
elárutás érthessekel el.

Csak 2 frt 95 kr.
1 egész skatulya Serejvoro katonákat, 1 skatulya bűnört, 1 skatulya teljes
konyha-bereendezést, 1 pompás felezerhető léggömböt, Ballon Captif fel-
irattal, 1 gyönyörű tárcsém és öngyújtószerű játékszer, mindenkor fűk
és leánykák számára, 1 pompás takarékpénztár, 1 finom fűszerkőcske, 6 toll-
nyír, 1 rón, 50 szelvényű, 1 pompás iskola táskák fűk vagy leánykák számára,
1 csoda kőcske, czukorkák és édesemél készlettel, 1 igen szép párdi babu,
1 gyermek pénzes erevény tele arany pénzrel, 1 valóban díszes remont-ir-
óra, aranyozott óralucezal, kules nékülly felhuzásra, 1 mitán valodip-ol,
magától menő, 1 csodamű, 1 britania fém trombita, egészen új, 1 játé-
gautenec csuklókártya, 1 gyermek képes könyv, igen lebillenésű.
Ez mind összesen csak 2 frt 95 krba kerül. 5544

Csak 4 frt 95 kr.
Ez a legnagyobbaszer a mi csak e nemben mind ez ideig nyújtottat;
1 pompás kínai szét szelvényű, optikai üveggel, gombostűtűvel együtt,
a párdi éneklő madár csoda kálifűkben, az új ballon Captif, felirattal, mely
felállásában a legben egy államot játszik, 1 pompás hajós babu, igen nagy
fűknek szemek a olpasztíthatatlan testtel, 1 vas takaréki tűrhető hozzá az összes
édesemél, s tüzelhető is, egy teljes, tökéletes konyha felszerelésekkel együtt,
minden a mi csak a gyermek szíve megkívánhat, 1 pompás zongora bük-
nyűkkel, a legcsodás dallamok, mint „Az édes szőlőben látszan Doman”, „Lata
lőse”, magától játszható, érszögő szept sétakőcske, tarka híműsölő, 1
egész tábori tűközet katonaság egy skatulyában jól becsomagolva, 1 teljes
színház, felállítható az összes díszletmélly és alakokkal Telj Vilmoshoz, egy
egyönyörű óra látszanal együtt, egy szép fűkűs, 1 Leflucshoz fogvör, 1
fűknyitvácska fűzgetett bűröl, 1 igen díszes tüdőben vagy öngyújtószerű
játék Blonchon Gúllbert professzoról, egytő a legérdekesebbeknek, mik
akkorrig az érettebbkor gyermekek számára felállíthatók, a gyermekek nyu-
bosoztat fűkűkhozhatnak, s nékülly, hogy kedvükkel veszteljenek, a mi mitin a
nagy kedvűkkel, egy hogy ezen játé-
k, az a nagyoknak is megjelölési sző-
göl, ugy szinte egy tőka felszerelve minden szükséges bű- készletkél; a va-
rástávola hírnemes Mozartunkból, csoda kőcske, tartalmaz más czukorkákak
és édesemél; ugy szinte 20 karácsonyfa-díszleket, 20 villanyos karácsonyfa
csyűtűkkel.
Ez mind összeszéve feltűröl egészen le, ha a meglévő-
sok idejekorán érkeznek be, összesen csak
4 frt 95 krba kerül.

Ezemből még rengeteg raktára van a mindennemű játékszernek
közvetlen. Bábuk a leggyorsabbkéllyal a legfinomabbkéllyal, ruházattal vagy
anélkül 20, 50 kr, 1 frtől egész 25 frtig darabonként. 1 teljes katonai-Szöcske
fűk számára 10 éves korig, ugymint: 1 csoda, 1 fűkűs fogvör, 1 kar, 1 sz-
tegyűcske, 1 trombita, 1 dob, mindösszesen 1.50, 2.50, 3.50, 4.50 frt, egy tü-
dővel felszerelés 3 frt 50 kr., egyáltalában minden kidolgozott játékszer-
nél 60 százalékkal olcsóbban mint bűrölés.

Az eladás csak okt. 30-tól december végéig tart.
Grosser Anverkauf der Spielwaren
Bécs. Praterstrasse 16.

